

Annika Kaski

KAUPUNKILEHDEN TOIMITTAMINEN
CASE PORIN SANOMAT

Viestinnän koulutusohjelma
2013

KAUPUNKILEHDEN TOIMITTAMINEN CASE PORIN SANOMAT

Kaski, Annika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Toukokuu 2013
Ohjaaja: Iijolainen, Maarika
Sivumäärä: 63
Liitteitä: 3

Asiasanat: paikallisjournalismi, kaupunkilehti, haastattelu, Porin Sanomat, harjoittelijan opas

---

Opinnäytetyön aiheena oli kaupunkilehden toimittaminen. Mitä kaupunkilehden toimitusprosessiin kuuluu ja miten paikallislehtimäisen kaupunkilehden toimitus eroaa muista sanomalehdistä?

Opinnäytetyössäni keskityn eritoten Porin kaupunkilehden Porin Sanomien toimitusprosessiin, sillä olin Porin Sanomissa harjoittelussa ja kesätoissa 2012 vuoden alkupuolella. Olen tämän jälkeen jatkanut Porin Sanomissa avustajana ja menen lehteen töihin uudestaan nyt valmistuttuani vuonna 2013. Tätä opinnäytetyötä on tarkoitus käyttää myös Porin Sanomien harjoittelijanoppaana.

Kaupunkilehdet ovat ilmaisjakeluna jaettavia paikallislehtiä, joiden toimintaa rahoitetaan lehdissä olevien ilmoitusten ja mainoksien avulla. Kaupunkilehdissä on lähes aina pieni toimitus, jonka toimintaa tukee mediamyyntiosasto. Kaupunkilehdissä harjoitetaan paikallisjournalismia, jonka perusteella uutisia ja lehtijuttuaiheita etsitään lähinnä paikkakuntalähtöisesti.

Itse journalismi ja sen toimintaperiaatteet eivät eroa kaupunkilehdissä laajempien julkaisujen journalismista. Kuitenkin kaupunkilehtiä tuotetaan tiiviimmälle lukijakunnalle ja tämä on kaupunkilehden toimittajalle sekä rikkaus että köyhyys. Työssään kaupunkilehden toimittaja saa kirjoittaa ihmisiä suoraan koskevista asioista, mutta samalla hänen juttuvaihtoehtojensa eivät ole runsaat.

Opinnäytetyön aineistona olen käyttänyt Porin Sanomien päätoimittaja Tomi Tuomen haastattelua sekä kirjallisuutta ja internet-aineistoa journalismista. Lisäksi kokosin opinnäytetyötäni myös omien kokemusteni pohjalta.

PRODUCING CITY NEWSPAPER CASE PORIN SANOMAT

Kaski, Annika

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in media and communication

May 2013

Supervisor: Iijolainen, Maarika

Number of pages: 63

Appendices: 3

Keywords: local journalism, city newspaper, interview, Porin Sanomat, interns' guide

---

The purpose of this thesis was to enlighten the process how city newspapers are edited. What does the city newspapers editing process contain and how does this process differ from other newspapers?

In my thesis I concentrate mainly on city of Porin's local newspaper Porin Sanomat, as I completed my internship there and after this continued as a summer employee. After the summer job I have worked as an assistant for Porin Sanomat and will start the fulltime after my graduation in 2013. Another purpose of this thesis is to serve as an interns' guide for future interns of Porin Sanomat.

City newspapers are free distribution local newspapers which are funded entirely with adverts. City newspapers almost always have a small editorial staff and its' own sales department. City newspapers practice local journalism, in other words the news and story topics are written with local interest.

In local journalism the actual journalism and its' principles don't differ from bigger news papers. However city newspapers are produced for a smaller readership and for the local journalist this is both a blessing and a curse. In his or hers work local journalist is able to write about topics that interest and concern people directly but in the other hand local journalists topic range is not that diverse.

For my material for this thesis I have used an interview with the editor-in-chief of Porin Sanomat, Tomi Tuomi, and literature and internet material about journalism. I also refer to my own experiences as a local journalist in Porin Sanomat.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KAUPUNKILEHTI.....	7
3	PORIN SANOMAT	8
3.1	Porin kaupunkilehti.....	8
3.2	Toimitus	9
3.3	Mediamyynti	10
3.4	Vuoden kaupunkilehti 2012 -kilpailu	10
4	JOURNALISMI KAUPUNKILEHDESSÄ	11
4.1	Journalistin ohjeet	12
4.2	Paikallisjournalismi	12
4.3	Lukijakunnan hahmottaminen	13
4.4	Tiedonhaku internetistä.....	13
4.5	Paikallisjournalismin ongelmat.....	14
4.5.1	Toistuvat juttuaiheet.....	14
4.5.2	Lehtikuviin ei panosteta	15
5	PORIN SANOMIEN TOIMITUKSESSA TOIMIMINEN	15
5.1	Uutisten löytäminen	16
5.2	Lehtijuttujen ideoiminen.....	16
5.3	Teemalehdet.....	17
5.4	Tyylklubit	18
6	HAASTATTELUUN VALMISTUMINEN.....	19
6.1	Haastateltavan valitseminen ja löytäminen.....	20
6.2	Haastattelun pyytäminen.....	21
6.3	Kysymysrungon suunnittelu	23
6.4	Erilaiset kysymystyypit.....	24
6.4.1	Suljetut kysymykset	24
6.4.2	Avoimet kysymykset.....	25
6.4.3	Suhteellisen avoimet tai suljetut kysymykset.....	25
6.5	Ennen haastatteluun lähtemistä.....	26
7	HAASTATTELUTILANNE.....	27
7.1	Haastattelutilanteen aloittaminen.....	27
7.2	Haastattelun eteneminen	28
7.3	Haastattelutekniikoita	30
7.3.1	Kuuntele ja rohkaise.....	30
7.3.2	Käytä hiljaisuutta.....	31
7.3.3	Tee väittämiä	32
7.3.4	Tee yhteenveto ja jatka eteenpäin	33

7.4	Ongelmatilanteet ja niissä toimiminen	34
7.4.1	Vastahakoiset haastateltavat.....	34
7.4.2	Haastateltava valehtelee	35
8	LEHTIKUVAN OTTAMINEN	36
8.1	Hyvä kaupunkilehtikuva	36
8.2	Kuvaussuunnitelma.....	37
8.3	Kuvaustilanteessa toimiminen	38
9	AINEISTON PURKAMINEN LEHTIJUTUKSI	39
9.1	Kuvan muokkaaminen	39
9.2	Jutun kirjoittaminen	41
9.3	Jutun rakenne	42
9.3.1	Otsikko	42
9.3.2	Ingressi	43
9.3.3	Leipäteksti ja hyvä lehtikieli	44
9.3.4	Kuvatekstit ja nostot.....	45
9.3.5	Kainalojutut ja informaatiolaatikat	46
9.4	Jutun tarkistaminen ja muokkaaminen	47
9.5	Jutun viimeistely	48
10	OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	48
10.1	Oma arvio	48
10.2	Toimeksiantajan arvio.....	49
11	LOPUKSI	50
	LÄHTEET.....	52
	LIITE 1: Journalistin ohjeet 2011	
	LIITE 2: Esimerkki 1 Porin Sanomien lehtijutun rakenteesta.	
	LIITE 3: Esimerkki 2 Porin Sanomien lehtijutun rakenteesta.	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia kaupunkilehden toimittamisen ominaisuuksia ja haasteita. Opinnäytetyö havainnollistaa kaupunkilehden erityispiirteitä ja keskittyy tässä juuri Porin kaupungin kaupunkilehteen Porin Sanomiin. Porissa ilmestyy kolme merkittävää kaupunkilehteä Porin Sanomat, Uusi Pori ja Satakunnan Viikko. Opinnäytetyössäni keskityn juuri Porin kaupungin Porin Sanomat -kaupunkilehdessä toimimiseen, sillä siitä minulla on nyt reilun vuoden kokemus taustallani. Aloitin työharjoittelun Porin Sanomissa 2012 vuoden helmikuussa. Harjoitteluni jälkeen jäin lehteen kesätöihin ja kesän jälkeen olen toiminut Porin Sanomissa avustavana toimittajana. Tarkoituksena on, että opinnäytetyötäni voidaan käyttää Porin Sanomien harjoittelijanoppaana.

Työharjoitteluni ja kesätöideni aikana työtehtäviini kuului kaikki kaupunkilehden toimittajan työt. Ideoin lehtijuttuja yhdessä muun toimituksen kanssa, mutta myös itsenäisesti. Etsin haastateltavat, haastattelin, kirjoitin ja kuvasin tekemäni jutut itse. Asioin myös Porin Sanomista mainos- ja ilmoitustilaa ostaneiden asiakkaiden kanssa. Kaikkia lehden uutisia ja lehtijuttuja pyrittiin paikallislehden tapaan tekemään porilaislähtöisesti.

Kaupunkilehden tuottaminen on maakuntalehtiä pienimuotoisempaa. Paikallisjournalismia harjoittavien kaupunkilehtien toimitukset ovat usein pieniä ja myös lehtien resurssit ovat suurempia lehtiä vähäisempiä. Kaupunkilehdessä toimiminen eroaa päivittäislehtien toimituksesta ajankäytön ja haastattelurutiinien kannalta. Toisaalta kaupunkilehden toimittajalla on enemmän aikaa valmistella ja tehdä juttua, mutta hänen täytyy usein myös osata kuvittaa juttunsa itse, sillä pienissä toimituksissa ei juuri ole erilisiä kuvaajia.

Opinnäytetyössäni tutustutaankin Porin Sanomien lehtijuttujen toimitusprosessiin aina suunnittelusta toteutukseen. Miten kaupunkilehden juttuaiheita ideoidaan, suunnitellaan ja toteutetaan? Opinnäytetyössäni käsittelen lähemmin myös haastattelutilanteeseen valmistumista, itse haastattelutilanteessa toimimista ja lopuksi haastattelusta saatujen tietojen keräämistä itse lehtijutuksi. Käsittelen myös haastateltavan

valokuvaamista lehden kuvitusta varten ja itse lehtijutun kirjoittamisprosessia ja journalistin sääntöjä.

Porin Sanomien kaltaisissa ilmaisjakelulehdissä mainokset ja ilmoitukset määräävät hyvin paljon lehden sisältöä ja ulkoasua. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että lehden mainokset ja jutut kytkeytyvät toisiinsa. Porin Sanomat julkaisee tietyn väliajoin myös erilaisia teemaliitteitä kuten häät-liite ja jazz-liite. Nämä teemaliitteet muuttavat toimituksen viikkorytmiä merkittävästi, sillä ne tuottavat toimitukselle runsaasti lisätyötä.

2 KAUPUNKILEHTI

Sanomalehdet voidaan kategorisoida valtakunnallisiin-, maakunnallisiin-, alueellisiin-, paikallis- ja kaupunkilehtiin. Valtakunnallisia sanomalehtiä ovat muun muassa Iltä-Sanomat ja Iltalehti. Maakunnallisia sanomalehtiä ovat esimerkiksi Satakunnan Kansa ja Savon Sanomat. Sanomalehti voi olla myös alueellinen kuten Länsi-Uusimaan Sanomat. (Kotilainen 2003, 94.)

Paikallislehdet ovat yhden alueen kuten kaupungin tai kunnan lehtiä. Kaupunkilehdetkin ovat paikallislehtiä. Kaupunkilehdet ovat kuitenkin useimmiten ilmaisjakeluja ja eroavat täten tilattavista paikallislehdistä. (Kotilainen, 2003, 94.) Ilmaisjakeluna toimivien kaupunkilehtien koko liikevaihto koostuu ilmoitusmyynnistä. Tilattavilla sanomalehdillä ilmoitusmyynnin osuus on lehden mukaan jonkin verran yli tai alle puolet liikevaihdosta. Ilmaisjakelulehdissä ilmoitusmyynti on kaikki kaikessa – jos rahaa ei tule, lehden kustantaminen on tappiollista. (Tuomi 20.3.2013.) Sanomalehtiä voidaan jaotella myös puoluekantojen mukaan, mutta kaupunkilehdet ovat yleensä puolueettomia lehtiä.

Kaupunkilehdet ilmestyvät yleensä kerran tai kaksi viikossa ja ovat levikiltään päivittäin ilmestyviä lehtiä pienempiä. Kaupunkilehdet työllistävät yhdestä kolmeen toimittajaa. Pienen toimituksen takia kaupunkilehdet käyttävät säännöllisesti apunaan

avustajia ja työharjoittelijoita. Toimituksen lisäksi lehdillä on myyntiosasto, jossa työskentelee myynninjohtajan ohella muutamia myyntineuvottelijoita.

Vielä vuonna 2009 kaupunkilehdillä oli oma muista sanomalehdistä erillään oleva liittonsa Kaupunkilehtien Liitto. Nykyään kaupunkilehtien etuja ajaa Sanomalehtien Liitto. Valtaosa Kaupunkilehtien Liiton jäsenistä liittyi Sanomalehtien Liittoon 2010 alkuvuodesta, kun Kaupunkilehtien Liiton toiminta loppui 31.12.2009. (Yrittäjälinja 2010.)

3 PORIN SANOMAT

Porin Sanomat muodostaa kaksi työyhteisöä. Isossa mittakaavassa Porin Sanomat on osa Satakunnan Kansaa ja vielä suuremmassa kuvassa osa Alma Aluemediää. Käytännössä Porin Sanomat toimii Satakunnan Kansan kanssa yhteisissä tiloissa. Työntekijöissä, henkilöstöasioissa ja sairaustapausten aiheuttamassa työvoimapulassa Porin Sanomat turvautuu Satakunnan Kansaan. Varsinaista sisältöyhteistyötä lehdillä ei ole, vaikkakin keskusteluyhteys on jatkuvaa päällekkäisen työn välttämiseksi. (Tuomi 20.3.2013.)

Pienemmässä mittakaavassa Porin Sanomat muodostaa kahdeksan hengen työyhteisön. Toimitus koostuu päätoimittajasta, toimittajasta ja toimitusharjoittelijasta. Mediamyynti koostuu myyntijohtajasta ja kolmesta myyjästä. Sivunvalmistus on myös osa Porin Sanomien osastoja. (Tuomi 20.3.2013.)

3.1 Porin kaupunkilehti

Aidosti porilaisempi -slogania kantava Porin Sanomat on Porin kaupungissa julkaistava kaupunkilehti. Porin Sanomia julkaisee ja kustantaa Alma Media Kustannus Oy ja kaupunkilehteä on julkaistu vuodesta 1973 lähtien. Porin Sanomien jakelulevikki on 60 000 kappaletta ja se on Satakunnan suurin kaupunkilehtien levikki. Lehden levikkialueeseen kuuluvat Pori, Ulvila, Luvia, Nakkila, Harjavalta ja Kokemäki. Po-

rin Sanomat on vuoden 2011 taloustutkimuksen mukaan Porin talousalueen luetuin kaupunkilehti. (Porin Sanomat Mediakortti 2012.)

Porin Sanomat on tabloidikokoinen ilmaisjakelulehti, joka ilmestyy lähes aina kerran viikossa. Lehden ilmestymispäivä on keskiviikko, mutta ajoittain erikoislehtiä ilmestyy myös sunnuntaisin. Vuoden 2012 aikana sunnuntailehtiä ilmestyy kuusi kappaletta. Porin Sanomien sunnuntailehdet ovat aina erikoislehtiä, joista suurin osa on Rauman kaupunkilehden Uusi Rauman kanssa tehtyjä Kaksi kaupunkia -teemalehtiä. Muita sunnuntai julkaisuja ovat Porin Sanomien Porin murre -teemalehti ja jouluteemainen lehti. Kaksi kaupunkia -teemalehtien jakelulevikki on muita lehtiä suurempi, 100 000 kappaletta.

Poikkeuksia lehden ilmestymiseen tuovat myös lehden joulu- ja kesätauot. Porin sanomia ei toimiteta vuoden viimeisellä ja ensimmäisellä viikolla ja heinäkuussa lehden toimitus taukoaa kahdeksi viikoksi kesätauolle.

Porissa on ilmaiseksi jaettavien lehtien markkinoilla poikkeuksellisen haastava kilpailutilanne. Porissa toimii kolme ilmaisjakelulehteä, mikä on paljon verrattuna samankokoisiin kaupunkeihin kautta maan. Kilpailu näyttäytyy lukijalle lähinnä lehden ilmoitusmääränä – paras lehti myy eniten. Toimituksen sisältä tarkasteltuna lehden sisältö on kilpailuvaltti, sillä se vaikuttaa välillisesti myyntiin. Mitä parempi ja mielenkiintoisempi sisältö, sitä helpompaa myyntityö on. (Tuomi 20.3.2013.)

3.2 Toimitus

Porin Sanomat työllistää ympärivuotisesti kaksi kokopäiväistä toimittajaa. Porin Sanomien päätoimittaja on vuoden 2011 lopusta alkaen ollut Tomi Tuomi. Lehdellä ei ole omaa valokuvaajaa, vaan päätoimittaja Tomi Tuomi ja toimittaja Juhana Nyman kuvittavat usein juttunsa itse.

Päätoimittaja vastaa Porin Sanomissa lehden ilmestymisestä ja journalistisesta sisällöstä. Taloudellinen valta ja palkkauskysymykset ovat Satakunnan Kansan vastaavan päätoimittajan vastuulla. Tämä mahdollistaa päätoimittajan kuulumisen journalisti-

liittoon, koska päätoimittajalla ei ole valtaa erottaa tai palkata henkilökuntaa. Päätoimittaja on siis toimittaja, joka vastaa lehden sisällöstä ja johtaa päivittäistä journalistista työtä. (Tuomi 20.3.2013.)

Avustajia lehdessä käytetään hyvin säännöllisesti. Lähes jokaisessa lehdessä on käytetty ainakin yhtä avustajaa ja suuremmissa teemalehdissä avustajia käytetään useammin. Avustajien palkanmaksua varten lehdellä on vuosittain vaihtuva avustajabudjetti. Porin Sanomat käyttää myös palkattomia työharjoittelijoita ja joskus myös palkallisia kesätyöntekijöitä. Työharjoittelijoita lehdellä on yksi vuodessa.

3.3 Mediamyynti

Porin Sanomat on ilmaisjakelulehti, jonka toiminta rahoitetaan kokonaan lehdessä olevilla mainoksilla. Tämän vuoksi mediamyynti on lehdelle elintärkeää. Porin Sanomissa on tällä hetkellä myyntijohtaja ja kaksi myyntineuvottelijaa. Myyntipuolen sivunvalmistuksesta vastaa yksi henkilö.

Porin Sanomat myy asiakkailleen erikokoisia mainospaikkoja ja lisäksi yritykset voivat hyödyntää Porin Sanomien Tyyliklubi -nimisiä artikkelin muotoisia mainoksia. Tyyliklubit eroavat niin sanotuista normaaleista mainoksista siten, että lehtimainoksen lisäksi asiakas saa mainoksen viereen toimitetun tekstin ja lehtikuvamaisen kuvan yrityksestään.

3.4 Vuoden kaupunkilehti 2012 -kilpailu

2010 vuodesta lähtien järjestetyssä Vuoden kaupunkilehti -kilpailussa Porin Sanomat sijoittui vuonna 2012 Suomen kymmenen parhaan kaupunkilehden joukkoon. Samaisessa kilpailussa Porin Sanomissa 14.9.2011 ilmestyneen Porin Ässien huoltajista kertoneen ”Hurricanesin roudarin väsäämillä arkuilla pitkin Suomea” -nimisen jutun kuva valittiin vuoden 2012 parhaaksi kaupunkilehtikuvaksi. (Kuva 1.) Kuvan oli ottanut valokuvaaja Kari Mankonen ja kilpailun tuomarina toimi freelancer-kuvaaja ja Vuoden Lehtikuvaaja 2011 Touko Hujanen.

Touko Hujasen mielestä Mankosen kuva erottui muista rohkeudellaan ja oivalluksellaan. Kuvassa kiinnostava perspektiivi yhdistyy yllättävään aiheeseen. Jääkiekkjoukkuetta katsotaan pesukoneen sisältä. Kuvaa on käytetty hyvin myös lehden taivossa. (Sanomalehtien Liitto Vuoden kaupunkilehtikilpailu 2012.)

Kuva 1. Kari Mankosen voittokuva paras kaupunkilehtikuva 2012 -kilpailussa.

4 JOURNALISMI KAUPUNKILEHDESSÄ

Journalismi antaa sanomalle tarkoin harkitun muodon. Joukkotiedotusvälineenä journalismi välittää tietoa ja näin eräällä tavalla opettaa yleisöä. Journalismi opettaa tuntemaan asioita ja antaa myös välillisesti tavan tulkita niitä. Toimittajat suodattavat heille annetuista tiedoista yleisellä tasolla tärkeitä ja olennaisia seikkoja. Tämän vuoksi journalismiin sisältyy myös pedagogisia piirteitä, vaikka sillä ei olekaan samalla tavalla julkilausuttuja kasvatustavoitteita kuin varsinaisella opetustoimella. (Rajamäki 1994, 6.)

4.1 Journalistin ohjeet

Journalistin ohjeet (Liite 1) tulisi jokaisen journalistista työtä tekevän ihmisen tuntea. Journalistiset ohjeet ovat joukkoviestinnän itsesääntelytapa, joka määrittää, millaisten eettisten periaatteiden mukaan toimittajat ja julkaisijat haluavat Suomen joukkoviestinnän toimivan. (Suomen Journalistiliitto 2013.)

Suomen journalistien ohjeita tulkitsee Julkisen sanan neuvosto eli JSN. (Suomen Journalistiliitto 2013) Julkisen sanan neuvosto ei ole tuomioistuin eikä se käytä julkista valtaa, mutta sen vapauttavia tai langettavia päätöksiä seurataan tarkasti. Julkisen sanan neuvosto on perustettu tiedotusvälineiden kustantajien ja toimittajien toimesta. Sen tehtävänä on tulkita hyvää journalistista tapaa ja puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta sekä käsitellä toimittajan menettelyä tietojen hankinnassa. (Julkisen sanan neuvosto 2013)

4.2 Paikallisjournalismi

Kaupunkilehdissä harjoitetaan suurilta osin paikallisjournalismia. Juttuja halutaan kirjoittaa kaupunkilähtöisesti. Saksalaisen tutkimuksen mukaan paikallisuutiset ovat lukijoiden mielestä mielenkiintoisimpia juttuaiheita. Paikallisuutiset menevät jopa ulko- ja sisäpolitiikkauutisten edelle. Tutkimus on tehty Saksassa, mutta se pätee myös Suomeen. (Kangaspunta 1995, 16–19.)

Kangaspunta mainitsee myös toisen tutkimustuloksen, jossa lukijoilta kysyttiin, mistä lehden osiosta he olisivat valmiit luopumaan. Käytännössä kukaan ei halunnut missään nimessä luopua paikallisuutisista.

Miksi siis paikallisuutiset ja -jutut ovat niin tärkeitä lukijoille? Paikallisuutiset ovat lukijoiden ääni. Paikallisjournalismi vois nostaa esille asioita ja ongelmia, jotka koskettavat suoraan alueen asukkaita. Tähän eivät muut viestintävälineet pysty, koska heiltä puuttuu lähituntuma seudun paikallisiin toimijoihin ja lukijoihin. (Kangaspunta 1995, 19.)

Lehden tekoperiaatteet eivät juuri muutu erilaisten sanomalehtien välillä. Toimittajat tekevät ammatissaan samanlaisia valintoja, työskentelivät he sitten valtakunnallisessa lehdessä tai paikallislehdessä. Kyse on eri välineiden vahvuuksista. Päivälehdessä korostuu uutinen ja hitaammin ilmestyvän paikallislehden on keskityttävä taustoihin ja tunnelmiin. Paikallislehdet ovat lähempänä lukijaa. (Kangaspunta 1995, 48.)

4.3 Lukijakunnan hahmottaminen

Kaupunkilehdessä kohdeyleisön hahmottaminen on esimerkiksi valtakunnallista lehteä yksinkertaisempaa. Kaupunkilehden lukijoiden voidaan olettaa haluavan tietää asioita juuri omasta kaupungistaan ja juuri tätä tarkoitusta varten kaupunkilehdet ovat olemassa. Porin Sanomissa juttuja kirjoitetaan juuri porilaisille porilaisesta näkökulmasta. Esimerkiksi lasten liikalihavuudesta kertovassa artikkelissa on toimittajan hyvä etsiä tilastoja asiasta juuri Porin alueelta.

Kaikkia lehtiä yhdistävät lehtien lukijat. Yksi lukija voi olla kiinnostunut monesta eri asiasta, mutta asennoituu lukemiseen eri tavalla erilaisia lehtiä lukiessaan. Muotilehteä lukiessaan lukija haluaa lukea muoti-aiheisia uutisia ja artikkeleja ja paikallislehteä lukiessaan lukija haluaa lukea oman alueensa asioista. Paikallisjournalistin täytyy pitää tämä mielessä lehtijuttuja kirjoittaessaan. Journalistin kuuluu kirjoittaa ensisijaisesti lukijakunnalleen. Lukijakunnan hahmottaminen onnistuu vain hyvin tehdyllä lukijatutkimuksella. (Kotilainen 2003, 95.)

4.4 Tiedonhaku internetistä

Internetin käyttö on levinnyt laaja-alaisesti journalismiin. Internetissä julkaistaan journalistista tietoa reaaliajassa ja sieltä myös etsitään paljon tietoa uutisia ja lehtijuttuja varten. Internetistä löytyy paljon sellaista tietoa, jota toimittaja selvittää muilla tiedonhankintatavoilla kuten puhelinhaastattelujen avulla. Internetistä tiedon saa hankittua usein nopeasti ja melko vaivattomasti. Internetin tehokas käyttäminen edellyttää kuitenkin tiedonetsimiseen liittyvien työskentelytapojen, ohjelmien ja erityisten hakupalveluiden opettelua. (Mäkimattila 1998, 30–32.)

Uutista kirjoittaessa tietoa kannattaa ensisijaisesti hakea asiantuntijahaastattelujen kautta tai luotettavista lähteistä, kuten lehdistötiedotteista, kaupungin omilta internet-sivuilta tai yrityksen virallisilta kotisivuilta. Toimittaja ei saa luottaa internetissä julkaistaviin vapaan sisällön sanakirjoihin tai keskustelupalstoihin, mutta näistä lähteistä toimittaja voi saada arvokkaita vihjeitä, joita hän voi tarkistaa luotettavista lähteistä.

4.5 Paikallisjournalismin ongelmat

Paikallislehtien toimituksissa ongelmia aiheuttavat toistuvat juttuaiheet ja kuvien ottaminen. Lukijoiden mielenkiinnon ylläpitämiseksi paikallislehdentoimittajan kuuluukin olla innovatiivinen ja rohkea. Hän tarvitsee myös korkean työmoraalin ja pallon kehittää itse itseään osa-alueilla, jotka eivät ole hänen vahvuuksiaan.

4.5.1 Toistuvat juttuaiheet

Paikallisjournalisti törmää auttamatta ongelmaan, että sama juttuaihe toistuu toistumiseen. Tämä voi olla kaupungin jokavuotinen musiikkifestivaali kuten Porin Jazz Festivaalit tai niinkin pieni uutinen kuin Porissa sijaitsevan puisen Taavi-sillan talvitelakointi. Näihinkin uutisiin voi löytää lukijaa kiinnostavia käsittelytapoja, kun vain asialle jaksaa antaa aikaa. Kiinnostava aihe voi olla mielenkiintoisen ihmisen tai uuden näkökulman löytäminen. Esimerkiksi musiikkifestivaaleja voi käsitellä paikallisen ravintoloitsijan näkökulmasta ja sillan siirrosta voi haastatella paikkakunnan työntekijää, joka on ollut siirtämässä siltaa jo vuosia.

Samojen aiheiden toistuessa toimittajan ideointikykyä ja ammattitaitoa punnitaan. Pystyykö toimittaja syttymään toistuvalla aiheella vielä kerran vai tyytyykö hän kirjoittamaan juttua vanhalla kaavalla. Lehtijuttuun voi löytää uudenlaista potkua myös hyvän valokuvan avulla tai muunlaisella kuvituksella. (Kangaspunta 1995, 34–35.)

4.5.2 Lehtikuviin ei panosteta

Kaupunkilehtien pienissä toimituksissa toimittajat ottavat usein itse juttujensa valokuvat. Mahdollisesti toimituksella on vain yksi hyvä kamera käytössään ja toimittajien työtehtävien mennessä päällekkäin on heidän pakko joko kiirehtiä haastattelussa tai käyttää huonompaa kameraa. Useimmiten juttua tehdessä itse haastatteluun käytetään lähes kaikki aika ja kuva otetaan nopeasti lopuksi. Tällöin kuvan laatu kärsii välttämättömästi.

Kaikki toimittajaksi päätyneet eivät ole saaneet riittävää koulutusta valokuvaamiseen opiskeluidensa aikana. Toki kaupunkilehden toimittaja voi pyytää yrityksen kustantamaa koulutusta valokuvaukseen. Rahallisista syistä kaupunkilehdet eivät välttämättä voi tarjota tällaista mahdollisuutta. Tällaisessa tapauksessa toimittaja voi myös oma-aloitteisesti harjoittaa valokuvaustaitojaan. Varmuus kuvaamiseen nostaa toimittajan itsevarmuutta ja tietenkin myös parantaa hänen työnlaatuaan.

Oppimisen ja taitojen harjoittamisen varmistamiseksi kuvan ottamiseen on tärkeää varata aikaa. Kuvaa ei saa ottaa kiireellä haastattelun viimeisten minuuttien aikana. Varmista haastattelun kuluessa, että kuvan ottamiseen jää tarpeeksi aikaa. Yritä karvoittaa mahdollisia kuvauspaikkoja jo haastattelun aikana ja säädä kamerasi asetukset huolellisesti. Hyvä nyrkkisääntö on myös, että huonoon kuvaan ei saa tyytyä. Jos toimitukseen palattuasi huomaat, että ottamasi kuvat ovat epäonnistuneita, yritä sopia haastateltavasi kanssa uusi kuvausaika.

5 PORIN SANOMIEN TOIMITUKSESSA TOIMIMINEN

Usein pienten toimitusten etuna on erittäin tiivis työyhteisö. Porin Sanomien toimituksessa lehden toimittajat istuvat viereisillä työpöydillä niin sanotussa avoimessa toimituksessa, eivätkä erillisissä työhuoneissa. Tämä mahdollistaa avoimemman kommunikoinnin kollegoiden kanssa ja ihanteellisen oppimisympäristön harjoittelijalle.

Porin Sanomissa harjoittelijalta vaaditaan oppimishalua ja paloa kehittyä. Harjoittelija saa vastuuta, kun hän kykenee sen kantamaan. Porin Sanomien päätoimittaja Tomi Tuomi on toteuttanut toimituksessa mallia, jossa harjoittelijat pääsevät ensin tutustumaan lehden tekoon harjoittelujaksonsa aikana. Hyvin hoidettu harjoittelu palkitaan kolmen kuukauden mittaisella kesätyöpestillä. Valintaperusteet ovat samat kuin muissakin työpaikoissa; ammattitaito, kyky omaksua uutta, sosiaaliset taidot ja motivaatio ovat pääroolissa. (Tuomi 20.3.2013.)

5.1 Uutisten löytäminen

Porin Sanomissa suhtaudutaan kunnianhimoisesti uutistyöhön. Toimituksessa pidetään voittona, jos valtamediat kuten Yle ja Satakunnan Kansa siteeraavat lehden uutisia. (Tuomi 20.3.2013.) Uutisten löytäminen on usein vaikeaa tuoreelle toimittajalle. Toimittajan tärkeimpiä ominaisuuksia ovat uteliaisuus ja peräänantamattomuus. Harjoittelijan kannattaa käyttää kaikkia mahdollisia kontakteja. Sosiaalinen media, ystävät, tuttavat ja sukulaiset ovat mainioita uutislähteitä. (Tuomi 20.3.2013.)

Lehden ilmestymisväli asettaa haasteita myös uutisoinnille. Kerran viikossa ilmestyvä lehti elää seitsemän päivän syklissä, mikä aiheuttaa sen, että uutisten päällä joudutaan toisinaan niin sanotusti istumaan, eli panttaamaan uutista. (Tuomi 20.3.2013.)

5.2 Lehtijuttujen ideoiminen

Porin Sanomat ilmestyy kerran viikossa keskiviikkoisin. Tällöin lehti on lähetetty painoon tiistaina, joten keskiviikko on yleensä seuraavan lehden kokoamissuunnitelman ensimmäinen päivä. Keskiviikkoisin Porin Sanomien toimitus pitää toimituspalaverin, jossa ideoidaan erilaisia juttuja ja päätetään, kuka tekee mitäkin. Näihin palavereihin on hyvä keksiä myös omia juttuideoita ja yrittää kerätä mahdollisia uutisaiheita.

Tärkeintä on ymmärtää, kenelle lehteä tehdään. Sitä ei tehdä itselle, kaverille tai haastateltaville, vaan kymmenille tuhansille lehden lukijoille Porin Sanomien priori-

teetti on paikallisuus. Lehden filosofiana on kertoa Porin asioista. Mediamyynti ja toimitus keskustelevat päivittäin lehden sisällöstä. Mediamyynti ehdottaa omista läh-
tökohdistaan juttuaiheita, mutta lopullinen valta ja itsenäinen päätöksenteko pysyvät aina toimituksella. (Tuomi 20.3.2013.)

5.3 Teemalehdet

Porin Sanomat julkaisee säännöllisin väliajoin erilaisia teemalehtiä. Pienemmät teemajulkaisut ovat Porin Ässät-, häät ja juhlat-, murre- ja joululehtiä. Isoimmat teemalehdet tehdään kesä-, Porin Jazzit- ja kaksi kaupunkia-teemoilla.

Tällaiset teemalehdet velvoittavat toimittajalta juttujen ideointia kyseisten aihepiirien mukaisesti. Tarkoin linjattu teema yksinkertaistaa ja samalla rajoittaa ideointiprosessia. Teemalehtiä tehdessä toimitus pyrkii keksimään jokaiseen teemalehteen jonkin uuden lähestymiskulman. Toimituksen kannalta teemoitetuissa lehdissä haasteena on uudistuminen ja uusien aiheiden keksiminen. (Tuomi, 20.3.2013.)

The image shows a collage of three pages from the Porin Jazz 2012 supplement. The left page features a large black and white photo of a woman in a hat and a headline "Periaatteellinen uskalikko". The middle page is a "sagan" advertisement for a -25% discount on kitchenware. The right page is a "PAPRIKA" advertisement for a -25% discount on kitchenware. Below these are two pages from a "K-SUPERMARKETIN KAUTTA JAZZELLE" flyer, showing various food and drink items with prices and discounts.

Kuva 2. Esimerkki teemalehden aukeamasta. Porin Sanomat, Jazz-liite 11.7.2012.

5.4 Tyyliklubit

Tyyliklubiksi kutsuttu juttumuoto on yksi Porin Sanomien tarjoama mainostamiskeino. Tyyliklubissa asiakas saa normaalin lehtimainoksensa ohkeen myös toimitetun artikkelin muotoon kirjoitetun mainosmaisen tekstin ja toimittajan ottaman lehtikuvan. Tyyliklubijutut ovat lyhyehköjä tekstejä, joissa käytetään vaihtelevasti 800–1000 merkkiä.

Tyyliklubin tekeminen eroaa normaalin toimituksellisen sisällön kuten uutisten ja lehtijuttujen tuottamisesta, sillä tässä juttumuodossa asiakas määrää tekstin sisällöstä. Tyyliklubeja varten toimittaja ei tarvitse varsinaista kysymysrunkoa, mutta yhtä lailla jutun tekemiseen tarvitsee silti valmistautua. Asiakasta pitää kunnioittaa ja heille täytyy tarjota miellyttävä ja asiallinen kokemus.

Asiakasta kannattaa ohjeistaa jo haastatteluaikaa sovittaessa miettimään valmiiksi, mitä hän haluaa tyyliklubissa kertoa. Näin itse haastattelutilanne sujuu mutkattomammin, kun asiakas on jo etukäteen ehtinyt suunnitella, mitä hän jutulta haluaa. Tällöin myös toimittaja välttyy suurilta muutoksilta jutun läpilukuvaiheessa.

Vanhoilla asiakkailla on yleensä hyvä kuva siitä, millaisia tyyliklubit ovat. On hyvä kuitenkin varmistaa asia ja olla tarpeen vaatiessa valmiina selventämään tyyliklubien sisältöä. Toimittaja ei välttämättä asioi aina saman ihmisen kanssa tyyliklubeja tehdessä. Tällöin asiakas ei välttämättä tiedä tai muista, mitä mahdollisessa edellisessä ilmoituksessa on lukenut. Toimittajan onkin suositeltavaa selvittää edellisen ilmoituksen sisältö itselleen, jotta hän voi tarvittaessa auttaa asiakastaan.

[illegible]

Kuva 3. Esimerkki tyvliklubi-aukeamasta. Porin Sanomat 22.2.2012.

6 HAASTATTELUUN VALMISTUMINEN

Haastattelu on yksi toimittajan tärkeimmistä työvälineistä – ellei jopa se tärkein. Sana haastattelu on moniselitteinen, mutta yksinkertaisuudessaan journalistinen haastattelu on toimittajan tutkimusmenetelmä. Haastattelua voi käyttää pelkkänä tiedonhankintamenetelmänä, joka ei näy varsinaisessa lopputuotteessa. Toisaalta haastattelu voi olla itsenäinen juttutyyppi. Näiden kahden ääripään väliin jää monta erilaista ratkaisua, joissa haastattelua on käytetty lehtijutun osa-aineiksena, täydentämässä jutun sanomaa ja sisältöä. (Rajamäki 1994, 11.)

Onnistunut haastattelu perustuu valmiuteen. Täytyy olla valmis kaikkeen, mitä voi tapahtua. Tällaisen varmuuden saa itsevarmuudella, jonka taas saa ennakoimalla, suunnittelemalla ja tutkimuksella. Suositeltu suunnittelu- ja haastatteluajan suhde on tunti suunnittelua jokaista kymmentä haastatteluminuuttia kohden. Harvalla toimitta-

jalla on nykypäivänä mahdollisuus tällaiseen ylellisyyteen, mutta neuvossa piilee perustotuus – perusteellinen suunnittelu on tärkeintä. (Adams & Hicks 2006, 17.)

Ennen haastattelua on tärkeää päättää, mitä haastattelun avulla haluaa selvittää, ketä haastatellaan ja mitä kysymyksiä aikoo haastateltavalta kysyä. Suunnittelulle kannattaa varata aikaa ja suunnitteluprosessissa täytyy ymmärtää millaiseen julkaisuun ja millaisille lukijoille lehtijuttua kirjoitetaan. Tämän suunnittelun pohjalta jutulle päätetään päätoimittajan kanssa alustava haastattelusuunnitelma. (Adams & Hicks 2006, 22.)

Haastattelusuunnitelman jälkeen aiheesta kannattaa tehdä tutkimusta. Jos aihe on tavallinen, kuten ruoan hygienian, aiheen tutkimisen avulla voi löytää haastateltavaksi asiantuntevan ekspertin. Jos taas kyseessä on henkilöhaastattelu ja haastateltava on jo päätetty, hänestä on hyvä selvittää asioita ennen haastattelua. Täytyy kuitenkin muistaa, että internet ei ole aina luotettava tiedonlähde ja kaikki internetistä hankitut tiedot kannattaa varmistaa haastateltavalta. (Adams & Hicks 2006, 22–23.)

6.1 Haastateltavan valitseminen ja löytäminen

Toimittaja hankkii itselleen tietoa erilaisista dokumenteista, omakohtaisista havainnoista ja kokemuksista sekä haastatteluista. Aiheen ollessa toimittajalle tuntematon ja luotettavien dokumenttien puuttuessa haastateltava on toimittajan päätiedonhankinnan kohde. Tällöin haastateltava täytyy valita harkiten, ja vielä haastattelun aikana toimittaja arvioi haastateltavan luotettavuutta tiedonlähteenä. Haastattelun käyttö ei ole kuitenkaan aina välttämättömyys, vaan haastattelua käytetään jutun täydentämiseen, tiedon syventämiseen tai vain jutun elävöittämiseen. (Rajamäki 1994, 11.)

On itsestään selvää, että asiatekstiä kirjoittaessa kannattaa juttua varten haastatella aiheen mukaisia asiantuntijoita. Asiantuntija voi olla esimerkiksi kaupungin asiamies tai yrityksen toimitusjohtaja. Paikallislehdissä kuitenkin toistuvat useasti samat juttuaiheet, joihin toimittajan täytyy keksiä uusia näkökulmia. Haastateltavan valinta on tässä tapauksessa avainasemassa. Jutusta saa mielenkiintoisen ja moniulotteisen helposti kiinnostavan ihmisen avulla.

Se, mikä tekee ihmisestä mielenkiintoisen, on hyvin vaikea määrittää. Mielenkiintoisen ihmisen ei tarvitse olla millään tavoin erikoinen tai julkisuuden hahmo. Niin sanotut tavalliset ihmiset saattavat kiinnostaa lukijoita yhtä lailla kuin kotikaupungin menestyneen jääkiekkjoukkueen maalivahtikin. Monesti ihmisistä löytää haastattelun aikana kiinnostavia piirteitä tai ominaisuuksia, joiden avulla juttua voi rakentaa.

Jokaisen toimittajan kuuluu oppia, että pelkkä uutinen ei tee lehdestä kiinnostavaa. Asiapitoisten uutisten sekaan lukija kaipaa ihmisläheistä kerrontaa ja juttuja tavallisista ihmisistä. Pienellä paikkakunnalla näiden ihmisten löytäminen ei ole aina helppoa, koska ihmiset antavat niin paljon arvoa sille, mitä muut heistä ajattelevat. Kaikki eivät tästä syystä halua kasvojaan ja mielipiteitään julkaistavan kaikkien nähtäväksi. Joskus kuitenkin toimittaja löytää mielenkiintoisen ihmisen, josta hän saa kirjoitettua ihmisläheisen ja lukijaa kiinnostavan lehti jutun. (Kangaspunta 1995, 100–101.)

6.2 Haastattelun pyytäminen

Sopivan haastateltavan löydyttyä, hänet tai heidät täytyy suostutella haastatteluun. Lehden ja toimittajan hyvä maine auttaa asiaa, mutta silloinkin tarvitaan sinnikkyyttä. Toimittaja voi miettiä itseään halutun haastateltavan asemassa ja yrittää näin miettiä, mikä saisi juuri hänet suostumaan haastateltavaksi. Tämä voi olla julkisuus, maineen parannus tai ehkä halu saada oma mielipiteensä julki. Joka tapauksessa on hyvä olla yhteydessä suoraan henkilöön, jonka haluaa saada haastateltavaksi. (Adams & Hicks 2006, 18–19.)

Yhteydenoton voi tehdä puhelimitse tai sähköpostitse. Juttuun käytettävissä oleva aika täytyy kuitenkin ottaa huomioon. Toimittajalla on hyvä olla mielessään muutama potentiaalinen haastateltava, jos ensimmäinen vaihtoehtoon ei saada yhteyttä.

Kun haastateltavaan on saatu yhteys, toimittajan suostuttelutaidot joutuvat testiin. Adams (2006, 18) kertoo kirjassaan seuraavasta tapauksesta. Kokeneempi toimittaja opasti haastattelun saamisessa epäonnistunutta kollegaansa neuvolla, jonka voi rinnastaa myös suomalaisen yhteiskuntaan:

Useimmat ihmiset ovat vaatimattomia tai haluavat antaa sellaisen kuvan itsestään. Joten kun haluat pistää heidät valokeilan eteen, he kieltäytyvät. Mutta he eivät tarkoita sitä. He odottavat, että kysyt heitä uudestaan, milloin he voivat suostua kohteliaasti ja vaatimattomasti. Journalismissa kieltävä vastaus ei ole koskaan lopullinen. (Adams & Hicks 2006, 18.)

Toimittajan kuuluu muistaa, että haastattelu edellyttää aina suostumuksen. Julkisuuslait ja hallintomenettelyt asettavat viranomaisille tiedottamisvelvoitteita, mutta nämä säädökset eivät koske haastatteluita. Lain mukaan kenenkään velvollisuuksiin ei kuulu pakkoa suostua haastateltavaksi. Haastateltavan kuuluu olla selvillä siitä, mitä lehtijuttu koskee sekä siitä, missä ja koska hänen haastattelunsa julkaistaan. Usein haastatteluissa olleille ihmisille usein riittää vain, että toimittaja esittäytyy ja kertoo, mitä lehteä hän edustaa. Kokemattomille haastatteleville kannattaa kuitenkin tehdä selväksi, että he asioivat työtään tekevän journalistin kanssa ja ymmärtävät, että heidän sanomisiinsa voidaan julkaista. Kun tämä perusasia on kunnossa, voi toimittaja katsoa, että pätevä ja sitova sopimus on tehty. Normaalitapauksissa haastateltava ei voi myöhemmin muuttaa mieltään tai perua suostumustaan. (Rajamäki 1994, 34.)

Julkisen Sanan Neuvoston laatimien journalistin ohjeiden (Liite 1) kohdan 19 mukaan haastateltavan kieltoon julkaista lausumansa tulee suostua vain, jos olosuhteet ovat haastattelun antamisen jälkeen muuttuneet niin olennaisesti, että julkaiseminen olisi selvästi kohtuutonta.

Toimittajan velvollisuus on myös suojella ihmisten yksityisyyttä ja lähteitään. Yksityiselämää koskevissa henkilöjutuissa on suotavaa antaa haastateltavalle normaalia enemmän sanavaltaa. Ihmisten yksityiselämää koskevia seikkoja ei saa julkaista ilman asianomaisen suostumusta ja yksityiselämäjutuissa asianomaisella on oikeus perua haastattelusuostumus aina julkaisuhetkeen saakka. Toimittajan on myös muistettava, että kukaan ei voi antaa pätevää suostumusta toisen ihmisen yksityiselämää koskevaan lehtijuttuun. Jos haastateltavan kertomat asiat koskevat myös muita ihmisiä, pitää toimittajan periaatteessa saada suostumus jutun julkaisemiseen myös heiltä. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi petetyn aviomiehen kommentit perheen sisäisistä ongelmista tai lapsien tarinat alkoholisoituneista vanhemmistaan. On kuitenkin mah-

dollista kirjoittaa juttu niin, ettei siinä mainittujen perheenjäsenten henkilöllisyys paljastu. Tämä on kuitenkin erittäin haastavaa, jos itse haastateltava on jutusta tunnistettavissa. (Rajamäki 1994, 36.)

Lähdesuoja suojaa ihmisiä, jotka haluavat esiintyä haastatteluissa nimettöminä. Toimittaja ei saa paljastaa haastateltavan henkilöllisyyttä, jos hän antaa toimittajalle tietoja luottamuksellisesti. Lähdettä ei tarvitse paljastaa, ellei esitutkinnassa oleva juttu käsittele rikosta, jonka enimmäisrangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Oikeudenkäynnissä olevassa rikoksessa toimittajaa voidaan vaatia paljastamaan lähteensä, jos syyte koskee salassapitovelvollisuuden rikkomista.

6.3 Kysymysrunгон suunnittelu

Suunnittelun avulla hankituilla tiedoilla päätetään jutussa käytettävä näkökulma ja se mitä jutulla halutaan selvittää. Haastateltava on valittu ja hänet on saatu suostumaan haastatteluun. Tällöin alkaa kysymysrunгон suunnittelemisen. Kysymyksien määrässä ei kannata säästellä. Kysymyksiä voi olla niin paljon kuin itse kokee tarpeelliseksi ja tämänkin lisäksi on hyvä keksiä vielä pari lisäkysymystä. (Adams & Hicks 2006, 24.)

Ensimmäiseksi kannattaa selvittää ja varmentaa itselleen haastateltavan nimi ja se, miten nimi kirjoitetaan. Muita lehdissä käytettäviä perustietoja ovat haastateltavan ikä, ammatti, työnimike, työnkuva ja mahdollisesti yrityksen virallinen nimi. Joskus paikallislehdissä voidaan myös mainita haastateltavan asuinalue ja jutun mukaan hänestä kerrotaan myös muita perustietoja, kuten esimerkiksi lapsien määrä tai karjan suuruus. (Adams & Hicks 2006, 24–25.)

Haastattelun looginen rakenne muodostuu toisiinsa liittyvistä kysymyksistä, jotka ohjaavat haastattelun etenemistä. Tällöin syntyy oletus, että haastatteliija muotoilee tilanteen tai henkilön kannalta järkevät kysymykset, joihin haastateltavan vastaus on rationaalinen reaktio. Haastattelua ei kuitenkaan voi käsikirjoittaa ja tämän vuoksi toimittajan kannattaa pohtia eri vastauksiin erilaisia jatkokysymyksiä. (Rajamäki 1994, 18.)

Kysymyksillä kannattaa yllättää. Lehtijutun koskiessa jo hieman tai täysin kulutettua aihetta, on haastateltava mahdollisesti vastannut samankaltaisiin kysymyksiin jo monta kertaa aiemmin. Kysymysten ollessa ennalta arvattavia, voivat vastaukset olla harjoiteltuja ja vastaaja toimii kuin autopilotilla. Erilaiset ja yllättävät kysymykset herättävät haastateltavan huomion ja voivat myös tarjota mielenkiintoisen vastauksen. (Adams & Hicks 2006, 30–31.)

6.4 Erilaiset kysymystyypit

Erilaiset kysymystyypit voidaan Rajamäen (1994, 18.) mukaan jakaa kolmeen eri kategoriaan, jotka määräytyvät kysymysten edellyttävien vastausten mukaan:

1. suljetut kysymykset
2. avoimet kysymykset
3. suhteellisen avoimet tai suljetut kysymykset

6.4.1 Suljetut kysymykset

Suljetut kysymykset eivät ole pidemmän päälle suositeltavia, sillä niihin voidaan vastata vain yhdellä tavalla, äärimuodossa vastauksin kyllä tai ei. Suljettu kysymys on paikallaan silloin, kun selkeästi määriteltynä asiaan halutaan haastateltavalta suora vastaus. Suljettu kysymys myös ehdollistaa haastateltavan vastaamaan, mutta peräkkäiset tämän tyylliset kysymykset saavat haastattelun vaikuttamaan enemmänkin kuulustelulta ja tällöin haastattelun ominaispiirre eli vuorovaikutus katoaa. (Rajamäki 1994, 18–19.)

Kysymyksien, joiden vastaus voi olla vain kyllä tai ei, tiedollinen arvo liittyy juuri kysymykseen eikä vastaukseen. Suljetuilla kysymyksillä kommunikaatiolla on vain yksi suunta, jonka haastattelija määrittelee. (Rajamäki 1994, 18–19.)

Esimerkkejä suljetuista kysymyksistä ovat muun muassa seuraavat:

1. Mikä on syntymäaikaanne?
2. Mitä puoluetta kannatatte?
3. Hyväksyttekö samaa sukupuolta olevien avioliiton?

6.4.2 Avoimet kysymykset

Avoimet kysymykset ovat suljettujen kysymysten vastakohtia. Avointen kysymysten vastauksien informaatioarvo on kysymyksen sijaan vastauksessa. Haastateltava voi vastata kysymyksiin haluamallaan tavalla ja näin haastattelija luopuu roolistaan ja delegoi vallan haastateltavalle. Tämä on avointen kysymysten ongelma, mutta tällaisillakin kysymyksillä on silti aikansa ja paikkansa. (Rajamäki 1994, 19.)

Avoimia kysymyksiä voi käyttää silloin, kun kysymystä ei ole mahdollista muotoilla täsmällisemmin. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun haastattelija ei tunne riittävän hyvin käsiteltävää asiaa. Toinen tilanne, jossa täysin avoimia kysymyksiä kannattaa käyttää, on keskustelun ylläpitäminen. Avoin kysymys on paikallaan herättämään kommunikointia, esimerkiksi ongelmallisen haastateltavan kanssa. (Rajamäki 1994, 19.)

Esimerkkejä avoimista kysymyksistä ovat muun muassa seuraavat:

1. Voisitteko kertoa jotain itsestänne?
2. Kuvailisitteko mielenkiinnonkohteitanne?
3. Millaisia tuntemuksia tapaus teissä herätti?

6.4.3 Suhteellisen avoimet tai suljetut kysymykset

Useimmiten hyvät haastattelussa esitetyt kysymykset ovat suhteellisen avoimia tai suhteellisen suljettuja. Tällöin kysymys on johonkin suuntaan avoin ja toiseen suljettu. Tällöin kysymys ikään kuin asettaa haastateltavalle tietyt reunaehdot, joihin odo-

tetaan vastausta, mutta samalla hänelle myös annetaan mahdollisuus vapaamuotoisempaan vastaukseen. (Rajamäki 1994, 19.)

Esimerkkejä suhteellisen suljetuista tai avoimista kysymyksistä ovat muun muassa seuraavat:

1. Miksi uusi ostoskeskus päätettiin rakentaa juuri Porin Puuvillaan?
2. Milloin SM-liigan finaalijoukkueet varmistuvat?
3. Miksi 8-tien korjaukset ovat viivästyneet näin pitkään?

Ensimmäinen kysymys on suhteellisen suljettu siinä mielessä, että uuden ostoskeskuksen tiedetään jo sijoittuvan Porin Puuvillaan. Kysymys taas on avoin perusteluille, miksi juuri Puuvilla valittiin. Toisessa kysymyksessä taas on selvillä, että SM-liigan finaali on tulossa, vain joukkueet eivät ole vielä tiedossa. Kolmannessa kysymyksessä on rakennettuna sisään itsestäänselvyys tien korjaustarpeesta. Avoimen vastausmahdollisuuden luo selvityspyyntö syistä, jotka ovat viivästäneet hanketta. (Rajamäki 1994, 19.)

Suhteellisen avoimilla tai suljetuilla kysymyksillä haastattelijalla on mahdollisuus saada tietää juuri haluamansa asia haastateltavan näkökulmasta. Liian suljetut kysymykset laittavat helposti sanoja haastateltavan suuhun ja pelkillä niillä ei voi rakentaa tarpeeksi moniulotteista ja informatiivista lehtijuttua. Avoimet kysymykset taas eivät yksistään määritä lehtijutun aiheelle tarpeeksi tiukkoja määreitä, jolloin juttu voi helposti jäädä liian rönsyileväksi. Kuitenkin harkinnan ja tilannetajun avulla kaikilla näillä kysymystyypeillä saa aikaan toimivan haastattelukokonaisuuden.

6.5 Ennen haastatteluun lähtemistä

Kysymysrunko tehtynä, kynä, lehtiö, mahdollinen nauhuri ja muistiinpanot valmiina ja toimittaja on valmis haastatteluun. Kuitenkin kaupunkilehden kuvaavan toimittajan vastuulla on myös kameran akun latauksen ja muistikortin tilan tarkistaminen.

Kuvaustilanteessa on aina hyvä olla yksi täyteen ladattu vara-akku ja tyhjä varamuistikortti mukana. Jos tällaisia ei ole toimituksessa, täytyy kameran akun ja muistikortin tilasta pitää erityistä huolta. Toimituksessa, jossa kaikki käyttävät mahdollisesti samaa kameraa, ei muistikortin kuvia voi poistaa ennen kollegoilta varmistamista. Varmistamalla, että kuvat ovat jo tallessa kollegasi koneella, voit huoletta poistaa ne ja tehdä näin tilaa omille haastattelukuvillesi. Kun kamerakin on kuvausvalmiudessa, olet valmis lähtemään haastatteluun.

7 HAASTATTELUTILANNE

Haastattelu on erityinen keskustelutilanne, jossa haastattelijalla on vastuu keskustelun etenemisestä ja haastattelusta saamistaan tuloksista. Onnistuneeseen haastatteluun toimittaja vaatii hyvän suunnittelun lisäksi runsaasti yleistietoa sekä persoonallista uskallusta ja uteliaisuutta. Tarkoinkin suunniteltu haastattelu on aina spontaani tilanne. Hyvän suunnittelun ja asiaan perehtymisen avulla haastattelusta voi saada irti lukijaa kiinnostavia tietoja, mielipiteitä, tulkintoja, asenteita ja tunteita. Onnistunut haastattelu antaa toimittajalle parhaan mahdollisuuden onnistuneeseen lehtijuttuun. (Rajamäki 1994, 23.)

Haastattelutilanteessa kokematontakin toimittajaa auttaa itsensä tunteminen. Mitkä ovat omia vahvuuksia ja heikkouksia ja millä osin itseään voi kehittää. Jonkun vahvuus voi olla keskustelutaito, jotkut taas ovat hyviä väittelemään. Joillakin on taito saada ihmiset avautumaan ja jotkut taas uskaltavat kysyä lähes mitä tahansa. Vahvuudet ja heikkoudet vaikuttavat toimittajan tapaan viestiä ja siksi on tärkeää, että ne piirteet tunnistaa. Itsensä tunteminen viestijänä ja haastattelijana antaa varmuutta omalle toiminnalle ja työskentelytavalle. (Rajamäki 1994, 24.)

7.1 Haastattelutilanteen aloittaminen

Ensivaikutelman voi luoda vain kerran ja se määrittää suuresti haastattelun onnistumisen. Hermostuneisuus ja kokemuksen puute haittaavat aloittelijaa, mutta hyvän

ensivaikutelman luomiseksi on vaadittavaa, että huoneeseen astuu miellyttävästi ja ammattimaisesti. (Adams & Hicks 2006, 26.)

Haastateltavaa kuuluu tervehtiä asiallisesti ja hänelle täytyy antaa vaikutelma, että toimittaja on mielissään tavatessaan juuri hänet. Tämä tarkoittaa kättelyä, hymyä ja katsekontaktia. Hermostuneisuutta saa olla, mutta sitä ei saa näyttää. Jos haastateltava tarjoaa ensin kättään, tähän pitää vastata epäilemättä. Jos taas haastateltava ei itse tee aloitetta kättelyyn, jää se toimittajan hoidettavaksi. Hyvä tervehdys on jämäkkä kättely ja itsensä kunnollinen esittely. Haastateltavalle kerrotaan koko nimi ja lehti jota edustetaan. (Adams & Hicks 2006, 27.)

Jos on epävarma, kuuluuko haastateltava teititellä, kannattaa varmuuden vuoksi valita virallinen tapa. Jotkut haastateltavat saattavat loukkaantua, jos heitä sinutellaan heti alusta. Teitittelemällä menee harvoin vikaan ja haastateltava usein ilmaisee toimittajalle hyvinkin nopeasti, jos hän haluaa itseään sinuteltavan. (Adams & Hicks 2006, 27.)

Ennen varsinaisen kyselemisen aloittamista on hyvä keventää tunnelmaa ja yrittää saada haastateltava rentoutumaan ja luottamaan toimittajaan. Yhteisymmärryksen rakentaminen on helpommin sanottu kuin tehty. Esimerkiksi voi aloittaa mainitsemalla jonkin asian tai uskomuksen, jonka toimittaja tietää yhdistävän häntä ja haastateltavaa. Toisaalta haastateltavasta tai esimerkiksi hänen yrityksestään tai yksinkertaisemmin hänen työhuoneestaan voi sanoa jotain positiivista. Yksinkertaiset kehot osoittavat haastateltavalle, että hän kiinnostaa toimittajaa myös ihmisenä, eikä vain tiedonlähteenä. (Adams & Hicks 2006, 28–29.)

7.2 Haastattelun eteneminen

Varsinaisen haastattelun aloitus on toimittajan vastuulla. Toimittajan kuuluu pysyä tilanteen johtajana ja ohjata haastattelua siihen suuntaan, joka haastattelun suunniteluvaiheessa on päätetty. Haastattelun johtamisen voi tehdä erittäinkin hienovaraisesti, tärkeintä kuitenkin on, että haastattelu etenee toimittajan tahdissa. Muussa tapaukses-

sa toimittaja voi jäädä ilman kunnollista sisältöä juttuunsa. (Adams & Hicks 2006, 29.)

Haastattelun alussa on hyvä kertoa haastateltavalle, mistä aiheesta ja mistä näkökulmasta lehtijuttua kirjoitetaan. Tarvittaessa asiasta voi mainita uudestaan haastattelun aikanakin. Näin haastateltava osaa keskittyä tiettyyn aiheeseen ja tämä palvelee molempia, niin toimittajaa kuin haastateltavaakin. Tällä tavoin myös välttää niin sanotun nopean hyppäämisen aiheeseen, joka voi hämmentää haastateltavan. Selittämällä haastateltavalle, mitä haastattelulla haetaan, hän ehtii kerätä ajatuksiaan ja valmistautua kysymyksiin. (Adams & Hicks 2006, 30.)

Kuvitellaan, että toimittaja on tekemässä Porin Sanomiin lehtijuttua lähiruoasta ja hän on haastattelemassa Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran työntekijää. Alla on esimerkki huonosta ja hyvästä aloituksesta.

Esimerkki huonosta aloituksesta:

”Kertoisitteko lähiruoasta.”

Esimerkki hyvästä aloituksesta:

”Teemme Porin Sanomissa lehtijuttua lähiruoasta. Toivoisin, että tämän haastattelun aikana voisit selventää hieman käsitettä lähiruoka. Mikä lasketaan lähiruoaksi, millaisia välimatkoja ruoka oikeastaan saa kulkea täyttääkseen lähiruoan määreet ja millaisia lähiruoka vaihtoehtoja porilaisilla on tämän kaltaisia asioita.”

Katsekontakti on tärkeä osa haastattelua. Haastateltavaa kuuluu katsoa osoittaakseen mielenkiintoa ja sitä, että haastateltava on herättänyt toimittajan huomion. Taukoamaton tuijottaminen taas saattaa häiritä haastateltavaa ja tehdä hänen olonsa epämu-kavaksi. (Adams & Hicks 2006, 27.) Jos toimittaja käyttää nauhuria, hän voi aina välillä vilkaista muistiinpanojaan ja jos haastattelu taltioidaan kirjoittaen, täytyy toimittajan muistaa nostaa katseensa kynästään.

7.3 Haastattelutekniikoita

Ihmiset kommunikoivat eri tavoilla ja myös jokaisella toimittajilla on oma haastattelutyylinsä. Toimittajan oma haastattelutyylitoistuu etenkin rutiininomaisissa haastatteluissa. Uudet tilanteet kuitenkin luovat toimittajan toiminnalle erilaisia vaatimuksia ja tämän vuoksi on suositeltavaa antaa oman haastattelutyylin muodostaa työskentelylleen raamit, joissa pystyy valitsemaan eri tilanteisiin sopivia strategioita ja näitä toteuttavia taktiikoita. (Rajamäki 1994, 24.)

Haastattelutilanteessa tärkeintä ei ole hyvien kysymysten esittäminen, vaan kuunteleminen. Haastattelun tärkein tavoite on saada haastateltava puhumaan vapautuneesti ja paras tapa tämän saavuttamiseen on kuunnella eikä puhua. Toimittajan pitää olla joustava ja ymmärtää haastateltavan tarpeita. Tilanteen mukaan toimittajan täytyy osata rauhoittaa jännittyneitä, vakuuttaa epävarmaa ja opastaa itsevarmaa ja tietäväistä. (Adams & Hicks 2006, 32.)

Adamsin (2006, 23.) mukaan haastattelijoiden täytyy olla kuulustelematta haastateltavia saadakseen selville käytettäviä tietoja ja kommentteja. Tällaisia tekniikoita ovat seuraavat:

1. Kuuntele ja rohkaise.
2. Käytä hiljaisuutta.
3. Tee väittämiä, jotka edellyttävät vahvistusta tai kiistämistä.
4. Tee yhteenveto ja jatka eteenpäin.

7.3.1 Kuuntele ja rohkaise

Neljästä kommunikointitavasta – kuuntelemisesta, puhumisesta, lukemisesta ja kirjoittamisesta – kuunteleminen opitaan ensin, mutta sitä kuitenkin opetetaan vähiten. Kuunteleminen vaatii täydellistä keskittymistä ja pidemmän päälle se voi olla puuduttavaa. Kuunteleminen vaatii myös empatiaa, kuria, ymmärrystä ja kärsivällisyyttä. Hyvä kuuntelija on vaatimaton ja melkein näkymätön. Hyvän kuuntelijan merkki

on se, että haastateltava lähes unohtaa toimittajan läsnäolon. (Adams & Hicks 2006, 33.)

Kuunteleminen ei ole sama kuin kuuleminen. Kuunteleminen on kuuntelemista ja ymmärrystä. Toimittaja osoittaa kuuntelevansa haastateltavaa katsekontaktin avulla ja rohkaisee häntä puhumaan pienten eleiden avulla. Tällaisia pieniä eleitä ovat nyökkäys, pään kallistaminen, eteenpäin nojaaminen ja hymyileminen. Nyökkäyksen voi tehdä äänettömästi tai esimerkiksi ”mm-hm”-äännähdyksen kanssa. Verbaalinen merkki kuuntelemisesta on erinomainen tapa rohkaista haastateltavaa kasvotusten tehdyssä haastattelussa ja puheluhaastattelun aikana se on välttämätön. Toimittaja voi käyttää myös muita verbaalisia ilmauksia kuten ”ahaa”, ”selvä” tai ”aivan”, mutta nämä ilmaisut voivat ärsyttää, jos niitä käyttää liikaa. (Adams & Hicks 2006, 33–34.)

Pään kallistaminen ja eteenpäin nojaaminen ovat myös hyviä rohkaisevia eleitä. Jos nämä eleet eivät tule luonnostaan, ne voivat näyttää hieman kömpelöiltä. Kuitenkin näitä eleitä kannattaa harjoitella, sillä ne osoittavat haastateltavalle, että hänen sanomisensa kiinnostavat toimittajaa. Hymyäkään ei saa unohtaa, sillä se antaa ihmisille hyvän mielen ja rauhoittaa heitä. (Adams & Hicks 2006, 27, 34.)

7.3.2 Käytä hiljaisuutta

Hiljaisuuden tärkeyttä ja voimaa ei voi korostaa tarpeeksi. Haastattelun ensimmäisillä minuuteilla sitä ei voi käyttää, mutta kun haastateltava on tottunut toimittajaan ja on jännittymätön, on toimittajan osattava olla hiljaa. Monille kokeneillekin toimittajille tämä on vaikeaa, mutta se on yksi arvokkaimmista tekniikoista. Toimittajan ei kuulu olettaa, että haastateltavan puheen loputtua myös hänen vastauksensa on loppunut. On yllättävää, kuinka usein haastateltava jatkaa puhumista lyhyen hiljaisuuden jälkeen. Toimittajan ei siis kannata jatkaa seuraavaan kysymykseen heti vastajan hiljennettyä, vaan odottaa ainakin neljä sekuntia ennen uuden kysymyksen esittämistä. (Adams & Hicks 2006, 34.)

Neljän sekunnin odotus voi tuntua monesta hyvinkin pitkältä ja kiusalliselta ajalta, mutta käytössä huomaa, että moni haastateltava jatkaa vastaustaan noin kolmen sekunnin kuluttua. Hiljaisuuden pituutta ei kuitenkaan kannata liioitella, jos haastateltava ei jatka, siirtyy toimittaja uuteen kysymykseen. Toimittajan täytyy huomioida kaikki haastateltavan puhuessa. Se mitä sanoja haastateltava käyttää, hänen halukkuuttaan tai haluttomuuttaan vastata, hänen äänenpainoaan, elekieltään, taukoja puheessa, yleisesti kaikkea, mitä vastauksen aikana tapahtuu. Toimittajan kannattaa kuunnella erityisesti muutoksia haastateltavan äänenpainossa. Matalampi äänensävy ja hitaampi puhetyyli osoittavat, että toimittaja on kysynyt jotain merkityksellistä ja haastateltava vastaa kysymykseen varauksellisemmin. Tässä tapauksessa hienovarainen hiljaisuus on kohtelias tapa ja antaa myös toimittajalle aikaa kerätä ajatuksiaan ja esittää nokkelia jatkokysymyksiä. Korkeampi äänensävy ja nopea puhe viittaavat yleisesti positiivisiin ja vapaasti julkaistaviin tietoihin. (Adams & Hicks 2006, 34–36.)

7.3.3 Tee väittämiä

Lehdistön ihmisille aiheuttama paine on nykymaailmassa hyvin ymmärrettävää ja tämän takia moni on huolissaan ennen haastattelua. Yksi tapa saada haastateltava rentoutumaan on käyttää vahvistusta tarvitsevia positiivisia väittämiä tai toteamuksia suorien kysymysten sijaan. Tämä haastattelustrategia voi olla aluksi haastavaa omaksumaa. Väittämiä ja toteamuksia esitettäessä äänensävy on yleensä lämpimämpi ja ystävällisempi. (Adams & Hicks 2006, 36.)

Adamsin (2006, 36) antamia esimerkkejä positiivisista väittämistä:

1. Olette varmasti työskennelleet todella kovasti, että olette saaneet remontin valmiiksi etuajassa ja budjetissa pysyen.
2. Asiakkaanne sanovat, että ruokanne on kaupungin parasta.
3. Ymmärsin, että oli teidän ideanne kehittää mikropotkulautaa.

Väittämät osoittavat haastateltavalle, että toimittaja on tehnyt taustatutkimuksensa oikein, mutta niitä täytyy käyttää harkiten. Kun toimittaja tahtoo haastateltavan vas-

tauksen asiaan, joka ei ole hänen edukseen, on viisaampi käyttää suoraa kysymystä. Väittämän tyyliin kysymykseen on helpompi jättää vastaamatta. (Adams & Hicks 2006, 37.)

Väittämän tyylinen kysymys on esimerkiksi:

”Ymmärtääkseni yhtiössänne lomautetaan henkilökuntaa lähiaikoina.”

Suora kysymys on esimerkiksi:

”Kuinka monta työntekijää yhtiönne lomauttaa?”

Suoria kysymyksiä kannattaa käyttää kuitenkin vasta haastattelun myöhemmässä vaiheessa, silloin kun haastateltava puhuu vapautuneemmin. On myös mahdollista saada mielenkiintoista informaatiota käyttämällä negatiivisia väittämiä, mutta tätä taktiikkaa täytyy käyttää harkiten, sillä se voi myös vahingoittaa haastattelutilannetta. (Adams & Hicks 2006, 37.)

Esimerkki negatiivisesta väittäimestä on seuraava:

”Kuulin, että olette kerran saanut tuomion julkisella paikalla juopottelusta.”

Negatiiviset väittämät saavat usein aikaan napakkaan ja voimakkaan kieltämisen, mutta kysymyksen esittämisestä pitää olla varma ennen tällaisten väittämien käyttämistä. (Adams & Hicks 2006, 37.)

7.3.4 Tee yhteenveto ja jatka eteenpäin

Viimeinen hyödyllinen haastattelutekniikka on tarkoitettu käytettäväksi liian puheliiden haastateltavien kanssa. Varmistuaakseen faktojen saamisesta oikein toimittaja tekee yhteenvedon haastateltavan sanomisista, ilmaisee sen ja jatkaa seuraavaan kysymykseen. (Adams & Hicks 2006, 37.)

Esimerkkejä yhteenvetotaktiikasta ovat seuraavat:

1. Sinun mukaasi siis... Nyt haluaisin tietää...
2. Tarkistan, että sain tämän oikein... Ehkä voisit kertoa seuraavaksi...

7.4 Ongelmatilanteet ja niissä toimiminen

Tähän saakka olettamuksena on ollut, että haastateltavat vastaavat toimittajan tekemiin kysymyksiin selkeästi ja todenmukaisesti. Työtä tehdessä huomaa, että tämä ei kuitenkaan ole aina todellisuutta. Joskus toimittajan täytyy myöntää itselleen, ettei haastateltavasta saa mitään käyttökelpoista irti. Tätä ennen on kuitenkin tapoja, joita sinnikäs toimittaja voi kokeilla. (Adams & Hicks 2006, 51–52.)

7.4.1 Vastahakoiset haastateltavat

Toimittajan täytyy olla sitkeä. Haastateltavan kieltäytyttyä vastaamasta, voi kysymyksen aina esittää hänelle uudestaan. Tilanteen mukaan, toimittaja voi jatkaa toisten kysymysten esittämistä ja palata haastateltavalle vaikeaan kysymykseen haastattelun myöhemmässä vaiheessa. Haastateltavalle voi myös yrittää selittää kuinka huonolta vastaamatta jättäminen näyttää lehtijutussa. Se, että haastateltava ei vastaa kysymykseen, ei tarkoita, että aihetta ei voi käsitellä lehtijutussa. Pelätyn ”en kommentoi”-vastauksen voi aina painaa lehteen. Tietenkin varsinainen vastaus on aina parempi. (Adams & Hicks 2006, 51–55.)

Vastahakoisia haastateltavia kannattaa rohkaista puhumaan. Mitä enemmän haastateltava puhuu, sitä vaikeampaa hänelle on kieltäytyä vastaamasta. Vastaamattomiin kysymyksiin voi hakea tietoa myös suljetuilla kysymyksillä, joihin haastateltava voi vastata vain myöntävästi tai kieltävästi. Tällöin toimittaja antaa haastateltavalle oman tutkimuksista saadun olettamuksensa, joihin haastateltavan on vaikea olla vastaamatta. Useamman olettamuskysymyksen avulla toimittaja voi saada melko huomamattomasti julkaistavan arvoista tietoa. (Adams & Hicks 2006, 52–53.)

Adams (2006, 53) antaa esimerkin yrityksen hankkeeseen laaditusta budjetista puhuttaessa. Toimittaja on kysynyt, kuinka iso budjetti on ja haastateltava on kieltäytynyt vastaamasta. Esimerkki vastakysymyksestä:

”Onko budjetti jossain yhden ja kahden miljoonan välillä?”

7.4.2 Haastateltava valehtelee

Toimittaja ei saa naiivisti hyväksyä kaikkia haastateltavan antamia vastauksia. Joskus haastateltavat kiertävät tai kaunistavat totuutta vastauksillaan. Tällaiset valheet voivat olla pieniä valkoisia valheita, mutta ajoittain ne ovat vakavia ja tarkoituksella harhaanjohtavia. Valheet voivat olla odotettavissa esimerkiksi yrityksen rahallisesta tilanteesta puhuttaessa tai haastateltavan halutessa suojata mainettaan. Joissakin tapauksissa haastateltavalle on valehdeltu ja hän luulee puhuvansa toimittajalle totta. Syystä tai toisesta valheilla on merkitystä eritoten uutisista tai liikeasioista kirjoitettaessa. Valheen takana piilee yleensä uutisenarvoista tietoa. (Adams & Hicks 2006, 63–64.)

Valehtelemista voi opetella, mutta niin voi myös sen huomaamista. Kokemuksen myötä toimittaja voi oppia havaitsemaan, milloin hänelle valehdellaan. Hyvät valehtelijat katsovat haastattelijaa suoraan silmiin ja puhuvat itsevarmasti, mutta useimmille valehtelu ei ole näin helppoa. Valehdellessaan jotkut räpyttelevät silmiään enemmän ja jotkut taas kääntävät katseensa hetkeksi pois toisen silmistä. Tällaiset merkit ovat hienovaraisia, niitä on vaikea huomata, eivätkä osoita mitään varmaksi. On joitain merkkejä, jotka ovat selkeämpiä, kuten välitön vastahakoisuus vastaamiseen tai ajan pelaaminen selvennystä pyytämällä, tekemällä vastakysymys haastattelijalle tai vastaamalla eri kysymykseen. Jos toimittaja aistii, että hänelle valehdellaan, hän voi tilanteen mukaan valita erilaisia toimintatapoja. Tietyille haastateltaville toimittaja voi naurahtaa ja huumorilla osoittaa epäilevänsä vastauksen todenperäisyyttä. Toisten kanssa toimittaja voi osoittaa pienillä ilmeillä, kuten kulmakarvaansa nostamalla, ettei vastaus miellytä häntä ja joskus toimittaja voi vaan nyökätä ja palata kysymykseen uudestaan haastattelun edettyä. (Adams & Hicks 2006, 64–65.)

8 LEHTIKUVAN OTTAMINEN

Kaupunkilehden kuvitus ei juuri eroa tavallisen sanomalehden kuvituksesta. Kuvan merkitys on lehdessä aina suuri, sillä lehtikuvan tehtävä on pysäyttää lukija ja saada hänet tutustumaan tekstiin.

Kuvat vaikuttavat lukijoihin tavalla, johon teksti ei pysty. Tavallisia kuvia tulee vastaan koko ajan ja ne ohitetaan nopeasti. Vaikuttavat kuvat poikkeavat muista kuvista ja ne saavat lukijan pysähtymään. Hieno kuva herättää lukijassa muutamassa sekunnissa tunnetilan, josta syntyy pitkäkestoinen mielikuva. (Forsgård 2004, 18.)

Journalismi on antanut kuville tehtäviä ja Forsgård mukaan kuvan periaatteet ovat seuraavat:

1. Kuva pysäyttää lukijan.
2. Kuva ohjaa aiheeseen.
3. Kuva kertoo nopeasti mistä on kyse.
4. Kuva tukee sanomaa.
5. Kuvan tulee puhua samaa kieltä kuin tekstin.
6. Kuva synnyttää tunnetilan.

8.1 Hyvä kaupunkilehtikuva

Uutiskuva pyrkii ensisijaisesti olemaan ajankohtainen ja todenmukainen. Uutiskuvan tarkoitus on kertoa tapahtumasta realistisesti kuvan muodossa. Uutiskuvia pidetään todenmukaisina silloin, kun ne kertovat tapahtuman olennaisen luonteen ja näyttävät tapahtuman mahdollisimman objektiivisesti. Kuvaaja on ainoastaan dokumentoinut tapahtuman, eikä puuttunut siihen. (Forsgård 2004, 24.)

Uutiskuva ilmaisee lehtijutun sanomaa välittämällä tietoa ja tunnetta. Kuvan avulla voidaan kertoa jotain uutta ja mielenkiintoista. Perimmiltään uutiskuvan pitäisi vastata kuuteen kysymykseen: mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka. Parhaimmillaan uutiskuva toimii näin, kun se pyrkii selkeyteen ja yksinkertaiseen ilmaisuun. Hyvä

uutiskuva tyydyttää lukijoiden uteliaisuutta ja uutisnälkää. Se tekee lukijan osalliseksi tapahtumaan ja ikään kuin vie hänet paikalle. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 152–154.)

Kaikki lehtikuvat eivät kuitenkaan ole uutiskuvia. Lehtikuvillakin saa leikitellä, niiden kuuluu olla vaikuttavia. Lehtikuvissa käytetään paljon ihmisiä, sillä ihminen on kiinnostunut ihmisestä. Lukijat haluavat löytää lehdestä tuttuja henkilöitä ja tutustua lehden kautta uusiin henkilöihin ja ammatteihin. Lukijat haluavat samaistua kuviin. (Forsgård 2004, 29.) Tämän vuoksi monimuotoiset ja ilmeikkäät henkilökuvat toimivat juuri paikallislehdissä.

Lehtien sivuilla käytetään hyvin paljon lasten ja eläinten kuvia, koska ne tiedettävästi vetoavat muita aiheita enemmän katsojan tunteisiin. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 154.) Yksinkertaisuudessaan toimivassa lehtikuvassa on hyvä sisältö, idea, sommitelu ja kuvaustekniikka. Hyvä lehtikuva on herättää lukijan huomion, huono lehtikuva ohitetaan sääliä.

8.2 Kuvaussuunnitelma

Kuvaussuunnitelma on hyvä laatia, jos se vaan on mahdollista. Paikallisjournalistin etuna on usein paikallistuntemus. Kaupunkilehtien tekijät tuntevat usein ympäristönsä hyvin ja osaavat keksiä hyviä ja erilaisia kuvauspaikkoja.

Silloinkin kun kuvauspaikkaa ei tunne, on kuvaussuunnitelmaa mahdollista tehdä. Haastattelu ja kuvaus voi tapahtua esimerkiksi haastateltavan kotona, jossa toimittaja ei ole koskaan käynyt. Kuvaa voi kuitenkin suunnitella jo etukäteen, sillä yleensä jutun luonne ja konteksti ovat toimittajalle selvillä. Sisustusaiheisessa jutussa on aivan erilainen kuvitus kuin autokeräilijästä kertovassa jutussa. Hyvä kuvaava toimittaja alkaa suunnitella ottamaansa kuvaa jo heti kuvauspaikalle saapuessaan ja hän jatkaa suunnittelua mielessään haastattelun aikana.

8.3 Kuvaustilanteessa toimiminen

Kuvaustilanteet ovat aina erilaisia, niin kuin kaikki ihmisetkin. Useimmiten kaupunkilehtikuvaajat kuvaavat juuri ihmisiä ja silloin heidän täytyy omata hyvät vuorovaikutustaidot. Paikallislehdessä toimiessani huomasin hyvin usein, kuinka epävarmoja haastateltavat ovat kameran edessä. Harvoin kuvaustilanteeseen oli paljon aikaa käytettävissä, mutta jos aikaa on, niin se kannattaa käyttää hyväksi.

Ujoimmillakin ihmisillä on tapana katsoa keskustelukumppaneitaan. Paikallisjournalisti, joka kirjoittaa ja kuvaa juttunsa itse, on normaalisti yksin haastattelutilanteessa. Tällöin hän on ainoa ihminen, joka on haastateltavan kanssa tekemisissä. Kuvaustilanteen tullessa toimittaja katoaa kameran taakse ja menettää katsekontaktin haastateltavan kanssa. Kuvattava jää silmätysten elottoman kameran kanssa. Tämä tilanne ei ole ihanteellinen hyvälle henkilökuvalle. (Kobré 2008, 82.)

Tässä tilanteessa jokaisella toimittajalla on oma tapansa toimia, mikä muodostuu kokemuksen kautta. Jos haastateltava on puhelias, toimittaja voi yrittää keskustella hänen kanssaan lisää ja tätä kautta saada häntä rentoutumaan. Kertomaansa uppoutuneet ihmiset parhaassa tapauksessa unohtavat kameran, jolloin kuvattavasta voi saada vapautuneempia kuvia. Jotkut toimittajat eliminoivat kameran läsnäolon heidän ja kuvattavan välissä rajaamalla kuvansa etsimen sijaan kameran LCD-näytöllä. Näin he voivat ylläpitää katsekontaktinsa kuvattavan kanssa. Jos toimittaja haastattelee useampaa kuin yhtä ihmistä, hän voi antaa haastateltavien keskustella keskenään ja ottaa kuvia tämän aikana. (Kobré 2008, 82–84.)

Muita tapoja on seurata haastateltavaa ennen kuvaustilannetta. Toimittaja voi kiinnittää huomiota haastateltavan yleiseen olemukseen. Siihen miten hän seisoo, pitää käsiään ja missä asennossa hän näyttää rentoutuneelta. Tällöin toimittaja voi jännittyneessä kuvaustilanteessa ehdottaa haastateltavalle joitakin näitä hänelle luonnollisia asentoja. Jotkut toimittajat käyttävät haastateltaviin niin sanottua väsytystekniikkaa. Toimittaja ottaa kuvia ja odottaa tilannetta, kun haastateltava luulee kuvaustilanteen päättyneen ja huomaamattaan laskee suojauksensa. Näin kuvattavasta voi saada nopealla tilannevalmiudella hyvän ja luonnollisen kuvan. (Kobré 2008, 82–84.)

Toisenlaisia kuvaustilanteita ovat muun muassa erilaisten gallupien tekeminen, joissa toimittajalla eikä useinkaan myös haastateltavalla ole aikaa jäädä tilanteeseen pitkäksi aikaa. Tällaisissa kuvaustilanteissa toimittajan on turvauduttava neljään luonteenpiirteeseen: rohkeuteen, rehellisyyteen, aitouteen ja kärsivällisyyteen.

Toimittajan tulee mennä tilanteeseen rohkeasti ja esittää asiansa selkeästi ja rehellisesti. Toimittajan tulee kertoa kuvattavalle kiertelemättä ja kaartelematta, miksi hän haluaa haastatella ja kuvata juuri tätä tekemäänsä gallupia tai uutista varten. Kun toimittaja uskoo itse asiaansa, on myös hänen käytöksensä lähestymistilanteessa aitoa. Toimittaja ei saa lannistua ensimmäisestä kieltäytymisestä, vaan koittaa kärsivällisesti uudelleen. Toimittajan on myös osattava tunnustaa tappionsa, sillä joskus ihminen ei missään nimessä halua kuvaansa lehteen. (Aalto 2010, 110.)

9 AINEISTON PURKAMINEN LEHTIJUTUKSI

Kaikki taustatyö on nyt tehty ja on aika syventyä yhteen toimitustyön peruselementtiin eli kirjoittamiseen. Onnistunut lehtijuttu toki riippuu todella paljon onnistuneesta suunnittelusta, taustatyöstä ja haastattelusta, mutta vain oivaltava kirjoittaja osaa jäsenellä nämä asiat toimivaksi ja informoivaksi lehtijutuksi. Niin kuin suunnittelussa, taustatyössä ja haastattelussa myös kirjoittamisvaiheessa toimittajan täytyy pitää mielessään aiheessa käyttämänsä näkökulma ja lehden lukijakunta. Lisäksi kaupunkilehden toimittajan täytyy myös taitaa kuvankäsittely ja oikeaoppiset käsittelyohjeet uutiskuvituksessa.

9.1 Kuvan muokkaaminen

Porin Sanomissa toimittajat käyttävät keskenään samaa kameraa ja siksi on vaarana, että jaetulta muistikortilta katoaa tallettamattomia kuvia. Hyvänä ohjesääntönä on, että jokainen kuvankäsittelytilanne alkaa tallettamalla kuvaustilanteessa otetut kuvat heti omalle koneelle ja poistaa ne yhteisessä käytössä olevalta muistikortilta. Näin jokainen on vastuussa omista kuvistaan, eikä muistikortin pitäisi päästä täyttymään.

Harva kuva ei vaadi minkäänlaista jälkikäsittelyä. Digitaalisesti otettuja kuvia voi käsitellä ja muunnella loputtomiin. Uutiskuvia koskeva etiikka erii kuitenkin normaalista kuvituksesta. Uutisluonteisten kuvien manipulaatio on kiellettyä. Kuvista saa korjata vain kuvan sävyjä ja värejä, näitäkään ei saa säätää luonnottomiksi. Kuvan värejä ja sävyjä voi muokata vastaamaan kuvaustilanteen ominaisuuksia. (Forsgård 2004, 90–92.)

Porin Sanomissa otetaan usein kuvia, jotka tukevat erilaisia artikkeleita, kuten henkilöjuttuja. Tällainen lehtijuttu, joka ei ole varsinainen uutinen, antaa kuvankäsittelijälle laajemmat muokkaamismahdollisuudet. Näissä kuvissa voidaan käyttää esimerkiksi kuvan syväystä, jossa kuvan kohde irrotetaan taustasta.

Kuvat 4 ja 5 havainnollistavat kuvankäsittelyä. Kuvaan (Kuva 4.) on lisätty valotusta ja hillitysti kontrastia, jotta on päästy haluttuun lopputulokseen. (Kuva 5.)

Esimerkki sanomalehdessä hyväksyttävästä kuvankäsittelystä:

Kuva 4. Ennen kuvankäsittelyä.

Kuva 5. Kuvankäsittelyn jälkeen.

9.2 Jutun kirjoittaminen

Paikallislehtien toimittajien kirjoitusprosessia helpottavat lehden pidemmät ilmestymisvälit. Toisin kuin päivittäin ilmestyvissä maakuntalehdissä viikoittain ilmestyvät paikallislehdet antavat toimittajille huomattavasti enemmän aikaa muokata ja tarkistaa kirjoittamiaan lehtijuttuja. Jutun kirjoittamista ei kuitenkaan kuulu jättää viime tinkaankin, mutta joskus laajan ja moniulotteisen haastattelun jälkeen on hyvä antaa ajatusten selventyä ja aloittaa kirjoittaminen vasta seuraavana päivänä.

Jutun kirjoittamisprosessia voi kuvailla elementtirakentamisena, jossa juttu kootaan selkeistä erillisistä osista, jutun rakennuselementeistä. Elementeillä tarkoitetaan jutun eri osia kuten otsikko, ingressi ja leipäteksti. (Kotilainen 2003, 81.) Elementtitekniikassa juttu kootaan järjestelmällisesti aloittaen otsikosta ja ingressistä ja tämän jälkeen kirjoitetaan itse juttu eli leipäteksti. Tällainen tekniikka on kuitenkin menettänyt asemaansa toimittajan arjessa. Tietokonetekniikka on tehnyt mahdolliseksi tekstin osien leikkaamisen, kopioimisen ja täydentämisen missä tahansa kirjoitusvaiheessa. Elementtitekniikka on yhä hyvin käyttökelpoinen ja antaa journalistiselle kirjoittami-

selle ytimen, jonka hallinta mahdollistaa myös poikkeavan kirjoittamisen. Jos kirjoittajasta itsestään tuntuu siltä, että hänen on helpompi aloittaa jutun kirjoittaminen sen lopusta, niin se hänen on tehtävä. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 126–127.)

Lehtijutuissa tekstin jäsentely on avainasemassa. Kaikki jutun journalistiset elementit ovat tärkeitä, mutta niillä on oma tärkeysjärjestyksensä. Elementtien järjestäminen tärkeysjärjestykseen on osa aineiston jäsentelyä, jossa päätetään missä järjestyksessä aineiston faktat esitetään. Tekstin jäsentely on siis erilaisten näkökulmien ja painotusten kanssa puntarointia. Jäsentelyn aikana toimittaja myös päättää, mitkä asiat hän ottaa aineistosta mukaan itse lehtijuttuun ja mitkä asiat hän jättää pois. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 127–128.)

Jäsentely on erityisen tärkeää pitkissä jutuissa, joissa on monia eri näkökulmia. Kuvattavan asian tulee tulla selkeästi ja oikeasuhtaisesti esille. Toimittajan tulee ottaa huomioon, että lukija lukee jutun todennäköisesti vain kerran ja nopeasti, joten jutun täytyy olla asiapitoinen, lyhyt, tiivis, tietoa antava, selkeä ja helppolukuinen. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 128.)

9.3 Jutun rakenne

Porin Sanomissa lehtijutuissa käytetään otsikoita, ingressejä, leipätekstejä, nostoja ja kuvatekstejä. Satunnaisesti juttuihin sisällytetään myös kainalojuttuja ja informaatio-laatikoita. (Liitteet 1 ja 2) selventävät Porin Sanomien juttujen rakenteita.

9.3.1 Otsikko

Hyvä otsikko kertoo tekstistä olennaisimman ja houkuttaa lukemaan. Ei ole olemassa otsikkoa, joka kertoisi liikaa. Ihminen haluaa aina tietää lisää ja otsikon mukainen hyvä teksti palkitsee lukijan tiedonnälän. (Kotilainen 2003, 81–83.)

Otsikon ja jutun sisällöllinen yhteys on tärkeää. Otsikon kuuluu saada aineksensa sitä seuraavasta tekstistä ja sen pitää olla hyvällä suomella kirjoitettu rakenteellinen kokonaisuus. Uutistyyllisen jutun otsikko laaditaan uutisen alusta ja ingressistä. Hyvä

otsikko muodostuu vain muutamasta sanasta, mieluiten kolmesta tai neljästä. Mitä lyhyempi otsikko on, sitä helpompi se on taittaa lehden sivulle. Otsikon olisi hyvä mahtua yhdelle riville, korkeintaan kahdelle. Kolmen rivin otsikot ovat jo melko vaikeita hahmottaa. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 130–131.)

Seuraavaksi esitän esimerkkejä kolmesta erityyilisestä otsikosta.

Esimerkin **uutisotsikkoa** käytin kirjoittaessani Porin Sanomien 6.6.2012 ilmestyneeseen kesälehteen uutista Pelle-Hermannin puistoon tulevasta muumi-Mörön muotoisesta kukka-asetuksesta.

Pelle-Hermannin puistoon saapuu hyytävä muumihahmo

Esimerkin **verbitön otsikkoa** käytin 22.2.2012 Porin Sanomien häät ja juhlat -liitteen jutussa. Juttu kertoi hääparista, joka oli mennyt naimisiin 10.10.2010.

Täyden kympin pinkit häät

Lehtijuttujen, jotka eivät ole uutisia, otsikoilla voi leikitellä. Tämä **vapaampi otsikko** tuli 2.5.2012 ilmestyneeseen juttuun. Se kertoi Porin Rugby Lollersseista, jotka kutsuvat itseään leikillisesti lolloiksi.

Nämä lolloit eivät kovakouraisuutta pelkää

9.3.2 Ingressi

Jutun ydin kerrotaan otsikon jälkeen ensimmäisessä kappaleessa eli ingressissä. Ingressin on oltavat lyhyt, ei yhtään pidempi kuin jutun oleelliset seikat vaativat. Se on otsikon jatke, jossa käydään läpi jutun tärkeimmät yksityiskohdat. Ingressin sävy ja kieli vaihtelevat jutun mukaan. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 132–133.)

Ingressi on yleensä typografisesti eroteltuna muusta tekstistä. Se on kirjoitettu eri kirjasinlajilla ja -koollla. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 132–133.) Porin Sanomissa

ingressi kirjoitetaan leipätekstiin verrattuna eri fontilla, joka on erikokoista ja lisäksi lihavoitua.

Ingressilajeja on erilaisia. Puhutaan luuranko-, erityispiirre ja sitaatti-ingresseistä. Luurankoingressissä esitetään jutun yleiset pääasiat ja itse jutun leipätekstissä ne selitetään yksityiskohtaisemmin. Erityispiirreingressi taas nostaa jutun alkuun jonkin niin mielenkiintoisen asian, että koko jutun voi rakentaa sen varaan. Erityispiirreingressi sopii hyvin lehtijuttuihin, jotka toistuvat lehdessä usein. Sitaatti- eli lainaingressi sopii taas henkilöhaastattelu tyyppisiin juttuihin. Nimensä mukaan ingressi on haastateltavan ihmisen suora lainaus. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 132–133.)

Esimerkki jutun ”Pelle-Hermannin puistoon saapuu hyytävä muumihahmo” ingressi oli seuraavanlainen:

Porin Kirjuriluotoon suunnitellaan uusia muumiaiheisia kukkaistutuksia. Tällä hetkellä varmasti Kirjurinluodossa nähdään ainakin Mörkö ja ehkä myös Pikku Myy.

Esimerkki-ingressi on tyypiltään luurankoingressi.

9.3.3 Leipäteksti ja hyvä lehtikieli

Leipäteksti on jutun ydin ja luettavuuden kannalta se kohoo muita tekstin osia tärkeämmäksi. Leipätekstin lauseiden ja virkkeiden täytyy olla selkeitä ja niissä kannattaa välttää vieraita ja abstrakteja sanoja. Uudissanatkaan eivät aukene kaikille, ja jos näitä on pakko käyttää, kannattaa sana selittää jutussa. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 134.)

Sanomalehtien leipätekstiä koottaessa kannattaa pyrkiä kertomaan asia mahdollisimman lyhyesti. Leipätekstin pituuden määrää lauseiden pituuden ohella kappaleiden pituus. Sanomalehteen kirjoitettaessa kappalevaihtoja tehdään paljon, koska se selkeyttää lukemista. Hyvää kappalemittaa ei voi aukottomasti määritellä. Asia määrää, kuinka pitkä jutusta tulee ja ajatus määrää, kun kappale on valmis. (Suhola, Tu-

runen, Varis 2005, 134–135.) Porin Sanomissa peruslehtijuttu on yleensä 2500–3500 merkkiä pitkä.

Hyvä leipäteksti noudattaa hyvää lehtikieltä. Hyvä lehtikieli palvelee lukijaa. Hyvän lehtikielen piirteitä ovat virheettömyys, sujuvuus, helppous, havainnollisuus ja tehokkuus. Virheetöntä tekstiä luettaessa lukijan ei tarvitse hämmästellä ongelmia kielenhuollossa. Virheetön teksti on myös lehden imagokysymys. Toimittajalta odotetaan virheetöntä tekstiä. Sujuvan tekstin lausejako noudattelee asian omaa logiikkaa ja on rytmikästä luettavaa. Sujuvassa tekstissä olennaisinta on selkeä ajatus. Helppo teksti ei haasta lukijaa. Tekstiä vaikeuttavia seikkoja ovat epäonnistuneet sanavalinnat, joita lukijat eivät ymmärrä tai liian monimutkaiset ja raskaat virkerakenteet. Havainnollistava teksti selittää abstraktinkin asian lukijalle konkreettisen kielen avulla ja tehokas teksti välittää lukijalle maksimaalisen määrän tietoa minimaalisin ponnistuksin. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 139–141.)

Tekstin muotoseikat tulevat kuitenkin vasta toisena. Leipätekstin hyvyys on sen sisällössä. Tekstissä täytyisi aina olla lukijalle uutinen, vaikka teksti ei olisikaan varsinainen uutisjuttu. Leipätekstin täytyy siis sisältää jotain, mitä lukija ei ole ennen tiennyt. Tekstin on säväytettävä sekä kirjoittajaa että lukijaa. (Kotilainen 2003, 88.)

Toimittaja joutuu päivittäin kirjoittamaan asioista, joita hän ei tunne. On suositeltavaa ja helpompaa kirjoittaa tutusta aiheesta, mutta tuntemattomasta aiheesta kirjoittaessa toimittajan täytyy hankkia lisätietoja. Tällöin aihe voi alkaa kiinnostaa toimittajaa ja se yleensä huokuu myös itse tekstistä. Tekstistä tulee asiantuntevaa ja jäntevää. Tekstiä kirjoitettaessa täytyy huolehtia, että tekstin faktat ovat kunnossa. Jos faktoja ei voi tarkistaa, ei asiasta voi kirjoittaa epämääräisesti pyöristellen ja pyöritellen. Lehtijutun sisällön täytyy pitää paikkansa. (Kotilainen 2003, 89.)

9.3.4 Kuvatekstit ja nostot

Lehtikuva ei toimi tehokkaasti ilman kuvatekstiä. Kuvateksti on kuvan taustatekijä ja selittäjä ja sen lukuarvo on otsikon luokkaa. Tämän takia kuvatekstiin on hyvä tiivistää jutun keskeisin sanoma. Kuvateksti on ytimekäs tietopaketti, joka kertoo lukijalle

kuvan henkilöstä tai kuvaustilanteesta. Kuvatekstissä ei kuitenkaan kuulu kertoa sitä, minkä kuva kertoo jo itsessään. Se voi olla myös osin päällekkäinen itse leipätekstin kanssa, mutta tämä ei ole heikkous. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 161.)

On asioita, joita kuvatekstissä pitää mainita. Jos kuvassa on juttuun liittyviä, tunnistettavia henkilöitä, pitää heidät nimetä kuvatekstissä vasemmalta oikealle. Jos taas on otettu kuva juttuun esimerkiksi kävelykadulta, ei tietenkään kuvassa olevia kadunkulkijoita tarvitse mainita nimeltä. (Kotilainen 2003, 90–91.)

Nostot sananmukaisesti nostavat repliikin kunniaan. Nostot ovat tekstistä esiinpoimittuja pätkiä, joiden tarkoitus on herättää lukijan mielenkiinto. Ne ovat usein mielikuvitukseen vetoavia ja jopa provosoivia. Usein nostoina käytetään haastateltavan suoraa lainausta, joka voi olla lukijalle erityisen houkutteleva. Nostoja käytetään myös lehden typografisina elementteinä, jotka rikkovat muuten suurta harmaata tekstikenttää. (Rantanen 2007, 122.) Porin Sanomissa nostoissa käytetään leipätekstistä eroavaa värillistä fonttia.

9.3.5 Kainalojutut ja informaatiolaatikot

Lehtien taiton nykytrendi on yhä vahvemmin laajojen juttujen pilkkominen pienemmiksi osiksi. Lyhyemmät jutut houkuttelevat lukijoita paremmin kuin laajat tekstimassat. Juttujen pilkkomiseen käytetään usein kainalojuttuja ja erilaisia informaatiolaatikoita.

Kainalojuttuja ja informaatiolaatikoita kannattaa käyttää silloin, kun asiaa tuntuu olevan paljon. Laajan jutun voi jakaa varsinaiseen runkojuttuun ja pienempiin kainalojuttuihin. Lisäksi juttuun voi lisätä pieniä faktalaatikoita. Kainalojutut houkuttelevat lukijaa lyhyydellään ja informaatiolaatikot palvelevat lukijaa tiiviillä faktasisällöllään. Informaatiolaatikossa voi tarpeen vaatiessa myös esittää lukijalle pienen pikasanaston, jossa selitetään jutussa mainittuja erikoisalan sanoja. (Kotilainen 2003, 90–91.)

Kainalojutuilla voi myös nostaa esille käytetyn aiheen kanssa samaan teemaan kuuluvia asioita, joiden informaatioarvo ei nouse runkojutun tasolle. Tällaiset pienet jutut eivät ole pelkkää palstantäytettä, vaan parhaimmassa tapauksessa ne elävöittävät paljon kulutettua aihetta. Esimerkiksi tehtäessä henkilöjuttua Ässien huippuvireessä olevasta maalivahdista, josta lehdet ovat hehkuttaneet koko kevään, voi tämän jutun kainaloksi nostaa maalivahdin suurimman fanin tai vaikka toisen porilaisia kohauttaneen maalivahdin vuosien takaa.

9.4 Jutun tarkistaminen ja muokkaaminen

Jutun tarkistuttaminen haastateltavalla aiheuttaa toimittajalle joskus lisätyötä ja päänsäivä, mutta se on silti suositeltavaa, sillä sen avulla välttää tarpeettomat oikaisu-ut. Lisäksi tarkistuttaminen usein parantaa jutun laatua. Toisen, tuntemattoman ihmisen ymmärtäminen täydellisesti on harvinaista. Virheitä sattuu kokeneimmillekin toimittajille. Joskus haastateltava on vastannut kysymykseen epäselvästi ja joskus toimittaja on ymmärtänyt väärin. Tämän takia haastateltavalle kannattaa aina tarjota mahdollisuutta lukea juttu läpi, vaikka hän ei sitä itse älyisikään pyytää. (Kotilainen 2003, 146–147.)

Lehtijuttu sisältää haastateltavan sanojen lisäksi toimittajan omia huomioita ja päätelmiä. Haastateltavalle ei tarvitse luovuttaa jutun osia, jotka eivät koske häntä. Tarkistajan annetaan korjata vain omia lausumisiaan eikä muuta. Kun haastateltava ehdottaa korjauksia sanoihinsa, toteutetaan nämä korjaukset harkiten. Haastateltavan ei saa antaa kirjoittaa juttua uudestaan. Useimmiten korjausehdotukset parantavat jutun laatua, mutta joskus niillä yritetään muuttaa juttu aivan eri sisältöiseksi. Joskus haastateltava haluaa muuttaa sanojaan merkittävästi tai kieltää jonkun lausuntonsa julkaisemisen kokonaan. Näitä korjausehdotuksia ei tarvitse noudattaa, jos niissä ei ole asiallista syytä. (Kotilainen 2003, 146–148.) Päätoimittajan kanssa kannattaa aina keskustella tällaisista tilanteista ja sopia hänen kanssaan, miten juttua muutetaan vai muutetaanko ollenkaan. Tällöin päätoimittaja tietää tilanteen, onhan hän loppupeleissä vastuussa lehdestä ja sen sisällöstä.

9.5 Jutun viimeistely

Porin Sanomissa juttujen deadline on normaalisti tiistaisin. Isompia lehtiä kasattaessa eri juttujen valmistumisesta sovitaan päätoimittajan kanssa erikseen. Vielä ennen jutun luovuttamista taittoa varten on hyvä käydä se läpi huolella ja korjata mahdolliset virheet. Toimitusharjoittelijoiden etuna on, että päätoimittaja lukee aina heidän juttunsa läpi, varmistaakseen sen noudattavan lehden omaa linjaa. Näin harjoittelija saa palautteen ohella myös ylimääräisen silmäparin tarkistamaan jutun kieliasua ja luettavuutta.

Onnistuneen juttukokonaisuuden kannalta loppuhionta on aivan yhtä merkittävää toimintaa kuin kaikki jutun kokoamisen muut vaiheet. Tämän takia jutun sisältö tarkistetaan lopussa, ettei siihen jää virheitä ja jotta se täyttäisi sille asetetut tavoitteet ja toimituksen päämäärät. (Suhola, Turunen, Varis 2005, 145.)

10 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

10.1 Oma arvio

Opinnäytetyön kokoaminen oli monelta kantilta erittäin haastavaa, mutta myös helppoa. Haastavuutta opinnäytetyön tekemiseen oli kunnollisen ja ennen kaikkea uuden, paikkansapitävän aineiston löytäminen. Journalismin eri osa-alueista on toki kirjoitettu paljon, mutta suurin osa kirjoista sijoittuu melkein kahdenkymmenen vuoden päähän. Journalismi on 1990-luvun jälkeen muuttunut hyvin paljon, joten näitä tälle ajalle sijoittuneita lähteitä piti tarkastella erittäin varauksellisesti. Uudempia kirjoja journalismista on vähän, paikallisjournalismista vain muutamia ja kaupunkilehdistä tuskin ollenkaan.

Ilman omaa työkokemustani en olisi voinut tehdä tätä opinnäytetyötä, mutta toisaalta ilman työkokemusta en olisi tätä aihetta edes harkinnut. Osittain työn tekeminen oli jopa helppoa työkokemukseni avulla.

Omasta mielestäni olen onnistunut opinnäytetyössäni kiitettävästi. Itse olisin arvostanut tämänkaltaista harjoittelijanopasta Porin Sanomissa aloitettuani. Opinnäytetyöni muuttui matkan varrella merkittävästi, minusta riippumattomista syistä. Kaiken tämän stressin keskellä olen mielestäni onnistunut luomaan julkaisemisen arvoisen työn.

10.2 Toimeksiantajan arvio

Tomi Tuomen 24.4.2013 antama arvio opinnäytetyöstäni:

Annika Kaski on opinnäytetyössään sisäistänyt erinomaisesti kaupunkilehden toimittamisen ominaispiirteet. Tutkimus on ansiokkaasti esitelty suomalaisen lehtikentän ja nostanut case-esimerkiksi Porin Sanomat. Kaski on työharjoittelunsa aikana päässyt tutustumaan kaupunkilehden toimittamiseen toimittajan roolista. Tämä on antanut Kaskelle hyvän kosketuspinnan lehden toimittamiseen. Kaski on lisäksi haastattelujen ja tutkimusmateriaalin avulla onnistunut pureutumaan tarkasti lehden toimitusprosessiin ja taloudellisiin rakenteisiin. Opinnäytetyö osoittaa, että sen laatija on sisäistänyt ne olennaisimmat taloudelliset ja työnjohdolliset reunaehdot jotka muuttuvat selvästi vertaillaessa tilattavia lehtiä ja kaupunkilehtiä.

Näkemykseni mukaan Kasken opinnäytetyö toimii erinomaisena perehdytystyökaluna Porin Sanomien palvelukseen tuleville uusille toimittajille ja toimistuharjoittelijoille. Tutkimuksen laajuus myös mahdollistaa opinnäytetyön käytön Alma Median muiden kaupunkilehtien perehdytystyökaluna. Lisäksi näen opinnäytetyöllä toisenkin funktion; toimitus ja mediamyynti ovat kaupunkilehdissä usein hyvin eri tavalla lehdestä ajattelevia yksiköitä. Tutkimuksen osat toimivat myös hyvinä opetustyökaluina eri tehtävissä lehdessä toimivien motivaatioiden ymmärtämiseksi.

Oman arvioni mukaan Kaski on onnistunut opinnäytetyössään työn tilaajan kannalta kiitettävästi.

11 LOPUKSI

Porin Sanomien harjoitteluni aikana pääsin kokemaan millaista on olla kaupunkilehden toimittaja. Työni edistymistä ja omaa oppimisprosessiani auttoi valtavasti muun toimituksen yhteishenki ja avuliaisuus. Oma paikkakunta tuo toimittajan työhön erityistä vastuuta ja paloa. Itseäkin koskettavista asioista haluaa tietää ja kertoa myös eteenpäin.

Kaupunkilehdelle tyypillisille pienellä toimituksella on etunsa ja haittansa. Toimituksessa työskennellään isompaa uutistoimitusta tiiviimmässä paketissa ja päätoimittajan on helppo pitää langat käsissään. Aika ja resurssit ovat usein pienten toimitusten kompastuskiviä, mutta tällaisissa tilanteissa selviää toimittajan yhteistyö- ja paineensietokyky.

Työskentelemiskyky erilaisten ihmisten kanssa on suuri etu ja jopa vaatimus toimittajan työssä. Ihmisiä täytyy osata käsitellä, heitä täytyy osata lukea ja kuunnella. Omaan lehtijuttuun tarvitsee luoda erityinen side, jotta juttuja jaksaa kirjoittaa toinen toisensa jälkeen. Omia kirjoituksiaan kohtaan täytyy olla myös kriittinen ja joskus itselle täytyy myöntää, että juttu ei ole julkaisemisen arvoinen. Myös asiakaspalvelutaidot ovat kaupunkilehdessä paikallaan. Syöttävää kättä ei saa purra.

Koin myös monta erilaista kuvaustilannetta Porin Sanomissa. Joitakin kuvia pystyi suunnittelemaan paljonkin etukäteen ja jotkut kuvat otettiin täysin asiakkaan ehdoilla. Suurin osa kuvaussuunnitelmista oli pakko tehdä paikan päällä, sillä monesti otin kuvia paikoissa, joissa en ollut koskaan ennen käynyt, kuten erilaisissa toimistotiloissa ja ihmisten omissa kodeissa.

Kaupunkilehdessä työskenteleminen on ennen kaikkea erittäin palkitsevaa. Paikallislehdessä toimittaja toimii niin sanotusti omalla reviirillään ja luo usein pohjaa omalle uralleen.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Aalto, J. 2010. Kohteena ihminen. Muotokuvauksen käsikirja. Jyväskylä: Docendo.

Adams, S. & Hicks, W. 2006. Interviewing for journalists. Abingdon: Routledge.

Forsgård, P. 2004. Hyvä kuva! Viestijän valokuvaopas. Tampere: Inforviestintä Oy.

Julkisen sanan neuvoston www-sivut. Journalistin ohjeet. Viitattu 1.11.2012.
http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Kangaspunta, S. 1995. Lähemmäs vielä Paikallisjournalismin täyspakkaus. Loimaa: Moniviestintä Oy.

Kobré, K. 2008. Photojournalism. The professionals' approach. Sixth edition. Oxford: Elsevier Inc.

Kotilainen, L. 2003. Parempi lehtijuttu. Jyväskylä: Inforviestintä Oy.

Mäkimattila, P. 1998. Toimittaja ja internet – opas tietokoneavusteiseen journalismiin. Tampere: Journalismin tutkimuksen ja kehitystyön yksikkö, Tiedotusopinlaitos, Tampereen yliopisto.

Porin Sanomien www-sivut. Mediakortti. Viitattu 1.11.2012.
<http://julkaisut.netpaper.fi/1612>

Rajamäki, T. 1994. Saanko haastattelun. Helsinki: Radio- ja televisioinstituutti.

Rantanen, L. 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty? Helsinki: Hill and Knowlton Finland Oy.

Sanomalehtien Liiton www-sivut. Uutiset. Parhaat kaupunkilehtikuvat palkittiin. Viitattu 1.11.2012. <http://www.sanomalehdet.fi/index.phtml?s=2538>

Suhola, A., Turunen, S., Varis, M. 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Suomen Journalistiliiton www-sivut. Journalistin ohjeet. Viitattu 22.2.2013.
<http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohteet/>

Yrittäjälänjan www-sivut. Uutiset ja artikkelit. Viitattu 1.11.2012.
<http://www.yrittajalinja.fi/uutiset.html?366>

Haastattelut

Tuomi, Tomi 20.3.2013. Porin Sanomien päätoimittaja.

Journalistin ohjeet 2011

JOHDANTO

Sananvapaus on demokraattisen yhteiskunnan perusta. Hyvä journalistinen tapa perustuu jokaisen oikeuteen vastaanottaa tietoja ja mielipiteitä.

Näiden ohjeiden tavoitteena on tukea sananvapauden vastuullista käyttämistä joukkoviestimissä ja edistää ammattieettistä keskustelua.

Ohjeet koskevat kaikkea journalistista työtä. Ne on laadittu vain alan itsesääntelyä varten. Ohjeita ei ole tarkoitettu käytettäväksi rikos- tai vahingonkorvausvastuun perusteena.

AMMATILLINEN ASEMA

1. Journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen ja katselijoilleen. Heillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu.
2. Tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. Tätä päätösvaltaa ei saa missään oloissa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille.
3. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus torjua painostus tai houkuttelu, jolla yritetään ohjata, estää tai rajoittaa tiedonvälitystä.
4. Journalisti ei saa käyttää asemaansa väärin. Hänen ei pidä käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus eikä vaatia tai vastaanottaa etuja, jotka voivat vaarantaa riippumattomuuden tai ammattietiikan.
5. Journalistilla on mahdollisuus kieltäytyä tehtävistä, jotka ovat ristiriidassa lain, henkilökohtaisen vakaumuksen tai ammattietiikan kanssa.

6. Käsitellessään omalle tiedotusvälineelle, konsernille tai sen omistajille merkittäviä asioita journalistin on hyvä tehdä asiayhteys lukijalle, kuulijalle ja katsojalle selväksi.

7. Myös toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja.

TIETOJEN HANKKIMINEN JA JULKAISEMINEN

8. Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen.

9. Työtä tehdessään journalistin on suositeltavaa ilmoittaa ammatinsa. Tiedot on pyrittävä hankkimaan avoimesti. Jos yhteiskunnallisesti merkittäviä seikkoja ei voida muutoin selvittää, journalisti voi tehdä haastatteluja ja hankkia tietoja myös tavallisuudesta poikkeavilla keinoilla.

10. Tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin – myös silloin kun ne on aikaisemmin julkaistu.

11. Yleisön on voitava erottaa tosiasiat mielipiteistä ja sepitteellisestä aineistosta. Myöskään kuvaa tai ääntä ei saa käyttää harhaanjohtavasti.

12. Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on kiistanalaisissa asioissa, koska tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus.

13. Uutisen voi julkaista rajallistenkin tietojen perusteella. Raportointia asioista ja tapahtumista on syytä täydentää, kun uutta tietoa on saatavissa. Uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka.

14. Journalistilla on oikeus ja velvollisuus pitää tietoja luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyys salassa siten kuin lähteen kanssa on sovittu.

Jos yhteiskunnallisesti merkittävien tietojen julkaisusta aiheutuu erittäin kielteistä julkisuutta, toimituksen on suotavaa avata yleisölle, miten nimettömän lähteen ja siitä hankittujen tietojen luotettavuus on varmistettu.

15. Otsikoille, ingresseille, kansi- ja kuvateksteille, myyntijulisteille ja muille esitteilyille on löydyttävä sisällöstä kate.

16. Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Piilomainonta on torjuttava.

HAASTATELTAVAN JA HAASTATTELIJAN OIKEUDET

17. Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelua voidaan käyttää useissa eri välineissä. Haastateltavalle pitää aina kertoa, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi.

18. Haastateltavan pyyntöön tarkastaa lausumansa ennen julkaisemista on syytä suostua, jos julkaisuaikataulu sen mahdollistaa. Tarkastamisoikeus koskee vain haastateltavan omia lausumia, eikä sillä saa luovuttaa journalistista päätösvaltaa toimituksen ulkopuolelle.

19. Haastateltavan kieltoon julkaista lausumansa tulee suostua vain, jos olosuhteet ovat haastattelun antamisen jälkeen muuttuneet niin olennaisesti, että julkaiseminen olisi selvästi kohtuutonta.

VIRHEEN KORJAUS JA OMA KANNANOTTO

20. Olennainen virhe on korjattava heti tiedotusvälineen toimituksellisilla verkkosivuilla ja lisäksi julkaisussa, jossa virhe on alun perin ollut.

21. Jos selvästi tunnistettavissa olevan henkilön tai tahon toiminnasta aiotaan esittää tietoja, jotka asettavat tämän erittäin kielteiseen julkisuuteen, kritiikin kohteelle tulee varata tilaisuus esittää oma näkemyksensä jo samassa yhteydessä.

22. Ellei samanaikainen kuuleminen ole mahdollista, voi erittäin kielteisen julkisuuden kohteeksi joutunutta olla tarpeen kuulla jälkeen päin. Jos näin ei tehdä, hyvään tapaan kuuluu julkaista hänen oma kannanottonsa.

23. Kannanotto on puheenvuoro, joka on syytä julkaista mahdollisimman nopeasti ilman sen yhteyteen liitettyjä asiattomia lisäyksiä.

24. Tavanomainen kulttuurikritiikki, poliittinen, taloudellinen tai yhteiskunnallinen arviointi sekä vastaavan muun mielipiteen esittäminen ei kuitenkaan synnytä oikeutta kannanottoon.

25. Ellei kannanotto ole julkaisukelpoinen, sen korjaamisesta on syytä neuvotella laatijan kanssa. Vaikka yksimielisyyteen ei päästäisi, olennainen sisältö on suositeltavaa julkaista asiallisessa muodossa.

YKSITYINEN JA JULKINEN

26. Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin asiaankuulumattomasti tai halventavasti.

27. Yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Yksityiselämän suoja on otettava huomioon myös kuvia käytettäessä.

28. Sairaus- ja kuolemantapauksista sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista tietoja hankittaessa ja uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta.

29. Julkisella paikalla tapahtuvaa toimintaa on yleensä lupa selostaa ja kuvata ilman asianosaisten suostumusta.

30. Julkistakin aineistoa julkaistaessa pitää ottaa huomioon yksityiselämän suoja. Kaikki julkinen ei välttämättä ole julkaistavissa. Erityistä varovaisuutta on noudatettava, kun käsitellään alaikäisiä koskevia asioita.

31. Rikoksesta tuomitun nimen, kuvan tai muita tunnistetietoja voi julkaista, ellei se tuomitun asemaan tai tekoon nähden ole selvästi kohtuutonta. Alaikäisen tai syynta-keettomana tuomitun henkilöllisyyden paljastamisessa on oltava erityisen pidättyväinen.

32. Tunnistamiseen johtavien tietojen käytössä on syytä olla varovainen, kun kyse on vasta rikosepäilystä tai syytteestä.

33. Tietoja rikoksentekijästä, syytetystä tai epäilystä ei yleensä pidä julkaista, jos ne paljastavat erityisen arkaluonteisen rikoksen uhrin.

34. Arkaluonteisen rikoksen uhrin henkilöllisyys on suojattava, ellei sillä ole poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä.

35. Jos tutkintapyynnöstä, syytteestä tai tuomiosta on julkaistu uutinen, asiaa on mahdollisuuksien mukaan seurattava loppuun saakka. Oikeudenkäynnin aikana ei pidä asiattomasti pyrkiä vaikuttamaan tuomioistuimen ratkaisuihin eikä ottaa ennakolta kantaa syyllisyyteen.

Ohjeet on hyväksytty Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistyksen kokouksessa 16.12.2010. Ne astuvat voimaan 1.1.2011.

Työ on olennainen osa papin joulua

On olemassa paljon ammatteja, joiden tekijöille joulupyhät eivät monestikaan tarkoita vapaapäiviä. Ensimmäiseksi mieleen tulee sairaanhoitajat ja lääkärit, mutta miten joulun aika sujuu joulunsanomasta saarnaavalla ihmisellä, papilla.

Länsi-Porin seurakunnan pastori Jussi Kärmerannalle joulu merkitsee rauhoittumisen ohella myös töitä. Viime vuonna hän avusti jouluyönmessussa ja tänä vuonna hän pitää kolme jumalanpalvelusta joulupäivänä.

– Aloitin Länsi-Porin seurakunnassa viime vuonna. Sitä ennen olen toiminut pappina esimerkiksi Helsingissä ja Eurajoella. Papeilla on harvoin koko joulu vapaana, Kärmeranta kertoo.

Vaikka papin jouluaatto ja tapaninpäivä ovat vapaina, niin ne ovat silti hänelle virallisesti työpäiviä. Periaatteessa Kärmerannalle voi tulla vielä työtehtäviä jouluaattoon tai tapaninpäivään, mutta hän ei usko, että niin käy.

– Minulle ja myös teologiksi pian valmistuvalle vaimolleni ei ole oikein ehtinyt muodostua vielä mitään jouluperinteitä, juuri työmme takia. Jokainen joulu on meille erilainen, pappi sanoo.

Oman säväyksensä nuoren miehen jouluun tuo myös hänen puolitoistavuotias lapsensa. Ennen lapsen syntymää Kärmerannan ja vaimon joulu kului Satakunnassa sukulaisissa kierrellen. Lapsen jälkeen he ovat mukauttaneet suunnitelmiaan.

– Vaimolla ja minulla on ollut molemmilla hyvin kiireinen syksy, joten tänä vuonna vietämme joulua niin sanotusti jaksamisen mukaan. Emme ole lupautuneet vielä menemään minnekään. On helpompaa luvata myöhemmin, kuin perua aikaisemmat lupaukset.

Kärmeranta ei ole ennen ollut kovinkaan juhlapäiväorientoitunut. Tänä vuonna hän kuitenkin odottaa joulua entistä enemmän.

– Tämä on toinen joulu lapsemme kanssa. Joulua odotan juuri lapseni takia. Lapsen kanssa joulunvietto on aivan erilaista. On hienoa nähdä pienen reaktio, kun hänellä on jouluna niin paljon nähtävää ja koettavaa.

Perheenisää ei kuitenkaan haittaa töihin meno jouluna. Hän kuvaa jouluyönmessua juhlalliseksi ja jouluaamun messua hyvin perinteelliseksi.

– Jouluaamun messussa on sellaista historian siipien havinaa, mutta itseäni viehättää eniten yömessujen eri osiot. Pidin tämän vuoden pääsiäisyömessun ja nautin siitä suunnattomasti. Yömessuihin saa järjestää erikoisefektejä, kuten pelata kirkkosalin valojen kanssa, Kärmeranta selittää.

Vaikka joulua ja sen kristillistä sanomaa pyritään pitämään erillä toisistaan, uskoo pappi silti, että joulun sanoma ei ole ihmisiltä unohtunut.

– Mielestäni ihmisten asenne jouluun on muuttunut vähemmän kuin ajatellaan. Tietysti toivoisin, että joulu olisi ihmisille se hetki, jolloin he voivat iloita Jumalan rakkaudesta ja siitä, että Jeesus on tullut avaamaan meille tien taivaaseen, Kärmeranta pohtii.

Kärmeranta ei usko, että pappipariskunnalla on koskaan työtehtävistä täysin vapaata joulua, mutta hän luottaa, että heillä löytyy aina aikaa hiljentymään perheen kanssa.

– Toiveeni ja tavoitteeni on työtehtävistäni huolimatta pystyä jouluna rauhoittumaan ja pysähtymään perheeni ja joulun hengellisen sanoman pariin.

Annika Kaski

Kuvateksti: Jussi Kärmerannalle joulu on rauhoittumisen aikaa.

Nosto: Mielestäni ihmisten asenne jouluun on muuttunut vähemmän kuin ajatellaan.

Esimerkki 2 Porin Sanomien lehtijutun rakenteesta.

Tämä lehtijuttuni ilmestyi Porin Sanomien joululehdessä 28.11.2012 ja tämä juttu edustaa tyypillisen teemalehden vapaampaa taittoa, jossa on käytetty infolaatikoita ja enemmän kuvia.

12

JOULULEHTI

PORIN SANOMAT
28.11.2012

Jouluniksit

Porin Sanomien jouluniksit osa 1:

Näin luot kotiisi jouluilmettä itse tehdyllä kranssilla

Jouluna moni haluaa koristella kotiaan erilailla koristeilla. Useimmat ostavat koristeensa valmiina kaupasta, mutta koristeet voi tehdä myös itse.

Näitä tarvitset kranssia varten:

- Kranssipohjan
- Lämää ja sukkia
- Ohutta ja vahvaa rustalankaa
- Keltaisia koristeita

KÄYNNIN joulukranssin teko ei ole vaikeaa. Kranssin voi tehdä joko alusta asti itse tai luoda sen kaupasta saatavilla osilla. Itse tehdystä kranssista saa helposti joulun ilmeen kuin haluaa ja koristeiden teko on lisäksi helppoa ja hauskaa. Tällä Porin Sanomien ohjeella pääset alkuun.

Voit muokata tätä kranssiohjetta haluamallasi tavalla. Voit valita osan kranssiin eri väriset koristeet tai vaihtaa esimerkiksi tähdet sydämiin. Rustiikkisen kranssin rakennat helposti rusteista kranssipohjasta, kiviästä ja haeleista. Kaunis kranssi syntyy myös pelkän ruusun koristamana.

Huomion arvoista on, että itse tehty kranssi ei ole välttämättä taloudellisin vaihtoehto. Omatekoisen kranssin hinta on korkea, jos teet vain yhden kranssin. Tämän kranssin osat maksoivat yhteensä kolmekymmentä euroa. Kuitenkin suurimmalla osin tätä kranssia varten ostetut koristeet riittävät hyviin kolmeenkin samanlaiseseen kranssiin.

Kranssin osia löydät läheltä mistä tahansa kaupasta tai luonnosta, kunhan käytät mielikuvitustasi!

Teksti ja kuvat: Anniika Keski

Porin Sanomat julkaisee joulun alla ilmestyneissä lehdissään ohjeita, joiden avulla lukijamme voivat tehdä itse omia joulukoristeita.

Ohjeet:

- 1. Kranssia varten tarvitset kranssipohjan, jonka voi tehdä myös itse.**
- 2. Valitse** kranssiin mieleisesi koristeet. Tähän kranssiin on valittu valkoinen sydän, kuvioitu ruusukoriste, keltainen helminauha, keltainen kukka, tähti ja palloja. Hyviä apuvälineitä koristeiden kiinnittämiseen ovat ohut rustalanka ja liima. Vahvempaa rustalankaa tarvitset kranssin koukkuja varten.
- 3. Kiinnitä** helminauha kranssin ympärille. Käytä ohutta rustalankaa helminauhan kiinnittämiseen. Tee pieniä rustalankakoukkuja kranssin takapuolelle.
- 4. Kiinnitä** kukat haluamasi paikoille. Näissä kukkissa oli kiinnityslanka valmiina. Muussa tapauksessa voit käyttää ohutta rustalankaa.
- 5. Liimaa** kranssin keltaista tähtiä ja palloja.
- 6. Liimaa** kuvioita, valmiita kranssin ruusuita. Leikkaa ruusukoristeesta sopivan kokoisen pään ja taittele nauha ristiin. Ryöstä taittokohdasta käyttämällä ohutta rustalankaa. Jätä rustalankaan pitkä häntä. Leikkaa pieni pala ruususta ja peitä sillä ruusun keskus. Solmi nauha rustalangan häntään avulla ruusun taakse.
- 7. Kiinnitä** rustalankaa koristeiden kiinnittämiseen ja kiinnitä halutessasi sydämeen joulun ilmeen tervehdys.
- 8. Kokoa** kranssi. Kiinnitä ensin sydän roikkumaan kranssin keskelle ja lisää kranssin tämän jälkeen ruusut peittämään sydämen rustalankaa. Ruusujen kiinnittämiseen voit käyttää joko rustalankaa, liimaa tai molempia.
- 9. Tee** valmiista rustalankasta kranssiin koukku ja ripusta koristeesi haluamasi paikkaan. Huomioithan, että tämän kranssin koristeet eivät välttämättä kestä kosteutta, joten käytä tätä kranssia vain kuivissa tiloissa.

Porin Sanomien jouluniksit osa 1:

Näin luot kotiisi jouluilmettä itse tehdyllä kranssilla

Jouluna moni haluaa koristella kotiaan erilaisilla koristeilla. Useimmat ostavat koristeensa valmiina kaupasta, mutta koristeet voi tehdä myös itse.

Kauniin joulukranssin teko ei ole vaikeaa. Kranssin voi tehdä joko alusta asti itse tai koota sen kaupasta saatavilla osilla. Itse tehdystä kranssista saa helposti juuri sellaisen kuin haluaa ja koristeiden teko on lisäksi helppoa ja hauskaa. Tällä Porin Sanomien ohjeella pääset alkuun.

Voit muokata tätä kranssiohjetta haluamallasi tavalla. Voit valita omaan kranssiisi eriväriset koristeet tai vaihtaa esimerkiksi tähdet sydämiin. Rustiikkisen kranssin rakennat helposti ruskeasta kranssipohjasta, kävyistä ja havuista. Kaunis kranssi syntyy myös pelkän rusetin koristamana.

Huomion arvoista on, että itse tehty kranssi ei ole välttämättä taloudellisin vaihtoehto. Omatekoisen kranssin hinta on korkea, jos teet vain yhden kranssin. Tämän kranssin osat maksoivat yhteensä kolmekymmentä euroa. Kuitenkin suurimmilta osin tätä kranssia varten ostetut koristeet riittävät hyvin kolmeenkin samanlaiseen kranssiin.

Kranssiaineeksia löydät lähes mistä tahansa kaupasta tai luonnosta, kunhan käytät mielikuvitustasi!

Annika Kaski

Tätä kranssia varten tarvitset:

- Kranssipohjan
- Liimaa ja sakset
- Ohutta ja vahvaa rautalankaa
- Kultaisia koristeita

Ohjeet:

1. Kranssia varten tarvitset kranssipohjan, jonka voi tehdä myös itse.
2. Valitse kranssiin mieleisesi koristeet. Tähän kranssiin on valittu valkoinen sydän, kuviollista rusetinauhaa, kultaista helminauhaa, kultaisia kukkia, tähtiä ja palloja. Hyviä apuvälineitä koristeiden kiinnitykseen ovat ohut rautalanka ja liima. Vahvempaa rautalankaa tarvitset kranssin koukkua varten.
3. Kierrä helminauha kranssin ympärille. Käytä ohutta rautalankaa helminauhan kiinnittämiseen. Tee pieniä rautalankasolmuja kranssin takapuolelle.
4. Kiinnitä kukkaset haluamiisi paikkoihin. Näissä kukkasissa oli kiinnityslanka valmiina. Muussa tapauksessa voit käyttää ohutta rautalankaa.
5. Liimaa kranssiin kultaisia tähtiä ja palloja.
6. Liiman kuivuessa, valmista kranssiin rusetti. Leikkaa rusetinauhasta sopivan kokoinen pätkä ja taittele nauha ristiin. Rypistä taittokohta käyttäen ohutta rautalankaa. Jätä rautalankaan pitkä häntä. Leikkaa pieni pala rusetista ja peitä sillä rusetin keskus. Solmi nauha rautalangan hännän avulla rusetin taakse.
7. Kierrä rautalankaa koristesydämen koukkuun ja kirjoita halutessasi sydämeen jouluinen tervehdys.
8. Kokoa kranssi. Kiinnitä ensin sydän roikkumaan kranssin keskelle ja lisää kranssiin tämän jälkeen rusetti peittämään sydämen rautalankaa. Rusetin kiinnittämiseen voit käyttää joko rautalankaa, liimaa tai molempia.
9. Tee vahvasta rautalangasta kranssiisi koukku ja ripusta koristeesi haluamaasi paikkaan. Huomioithan, että tämän kranssin koristeet eivät välttämättä kestä kosteutta, joten käytä tätä kranssia vain kuivissa sisätiloissa.